

1 МІЖНАРОДНА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

ДАТА ПРОВЕДЕННЯ

2-3 червня 2026 року

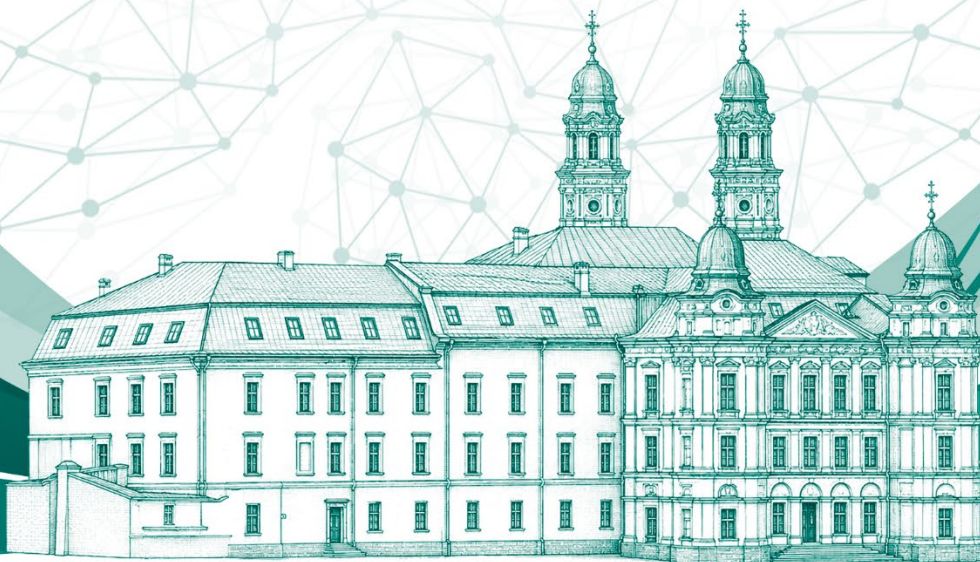
МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ

м. Ужгород, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА ПЛАТФОРМА

SCIENCE VECTOR

Детальніше про конференцію:
science-vector.com

SCIENCE VECTOR

1 Міжнародна студентська наукова конференція

**«СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

Збірник наукових праць

2-3 червня 2026р.

м. Ужгород, Україна

УДК 001(08)

DOI: <https://doi.org/10.70286/science-vector.02062026>

Сучасні наукові дослідження: теорія і практика. Матеріали 1-ї Міжнародної студентської наукової конференції, м. Ужгород, 2-3 червня 2026р. Science Vector, 2026.

Міжнародна студентська наукова конференція зареєстрована в базі науково-технічних заходів Державної наукової установи УкрІНТЕІ. Посвідчення №473 від 28.04.26р.

Матеріали конференції опубліковано мовою оригіналу в авторській редакції та в обсязі, поданому авторами. Збірник оформлено й підготовлено до публікації в єдиному стилі без внесення змін до змісту тез доповідей. Відповідальність за достовірність наведених фактів, правильність власних назв, цитат, статистичних даних, спеціалізованої термінології та іншої інформації, викладеної у матеріалах, повністю покладається на авторів.

Матеріали конференції знаходяться у відкритому доступі згідно з умовами ліцензії CC BY-NC 4.0 International.

© Учасники конференції, 2026
© Збірник наукових праць, 2026
© Science Vector, 2026

Офіційний сайт: <https://science-vector.com/>

ЗМІСТ

Секція: Право та міжнародне право

Боднарюк О.О., Цветкова Ю.В.

Принципи права ЄС як основа формування європейського
правопорядку..... 7

Мудра С.Р., Зуєва О.А.

Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів.
Її переваги та недоліки..... 13

Поліщук Д.М.

Кримінально-правова характеристика порушення правил екологічної
безпеки..... 17

Мельничук Я., Дудар С.К.

Поняття та елементи «базового» ACQUIS ЄС..... 22

Ахмедова А., Цветкова Ю.В.

Положення Хартії основоположних прав ЄС, що потребують
пріоритетної імплементації в Україні..... 25

Секція: Економіка

Біленко І.

Роль мобільних застосунків у сучасній економіці..... 28

Орленко К.

Онлайн-платежі як новий етап розвитку економіки..... 31

Секція: Маркетинг та реклама

Ковальчук А., Зіміна О.

Вплив упаковки товару на рішення покупця..... 34

Макова Л.

Ефект FOMO (страху втратити можливість) у сучасній рекламі..... 37

Секція: Менеджмент та публічне управління

Гребініченко Д.Р., Калюжна Н.Г.

Сучасні виклики формування конкурентних стратегій підприємств - суб'єктів міжнародного бізнесу..... 39

Секція: Інформаційні технології та кібербезпека

Воронянський Є.Р., Калякін С.В.

Експериментальне дослідження HoneyPOT-пасток (HoneyBOT, Cowrie) як засобу вивчення тактик зловмисників..... 43

Секція: Технічні науки

Кострікова А.Ю.

Великі дані як основа сучасних наукових досліджень..... 47

Кострікова А.Ю., Морозова А.І.

Використання JavaScript для покращення користувацького досвіду у веб-дизайні..... 50

Секція: Медицина

Greyda O., Karpets M.

“AntiMicroStep” – innovative method for prevention and treatment of foot mycoses in form of polymer films..... 52

Секція: Психологія та психіатрія

Королюк О.М.

Психологічні чинники професійного вигорання молодих спеціалістів на етапі професійної адаптації..... 55

Королюк О.М.

Ефективність програми психологічного супроводу для ранньої профілактики професійного вигорання..... 59

Дяченко Д.О.

Вплив коротких відеоформатів на увагу та мислення молоді..... 63

Ковальчук М.

Психологічні механізми формування звичок..... 66

Секція: Освіта та педагогіка

Шмігель О.С.

Бриколаж як інноваційний підхід у сучасній освіті..... 69

Олександрова О.С., Максименко О.В.

Інтерактивні методи навчання у сучасній освіті..... 76

Сергієнко В.

Самоосвіта як складова сучасного розвитку людини..... 79

Макаренко О.

Використання чат-ботів та штучного інтелекту у навчанні..... 81

Красненко К.

Роль м'яких навичок (Soft Skills) у підготовці сучасного фахівця..... 84

Секція: Право та міжнародне право

Принципи права ЄС як основа формування європейського правопорядку

Боднарюк Олександра Олегівна, здобувач вищої освіти магістерського рівня,
Навчально-науковий інститут права,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Науковий керівник:

Цвєткова Юліанна Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент

Кафедра теорії та історії права та держави,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Вступ. *Актуальність теми дослідження* зумовлена активізацією євроінтеграційних процесів в Україні та необхідністю адаптації національної правової системи до стандартів Європейського Союзу (ЄС). У сучасних умовах принципи права ЄС набувають особливого значення, оскільки формують основу функціонування європейського правопорядку та забезпечують узгодженість діяльності інституцій, стабільність правового регулювання і захист прав людини. Особливість права ЄС полягає в тому, що принципи права виконують не лише допоміжну або декларативну функцію, але й застосовуються як критерій оцінки законності діяльності органів публічної влади. Водночас в українській правовій доктрині питання нормативної природи принципів права та меж їх самостійного застосування досі залишається дискусійним. У зв'язку з цим особливого значення набуває дослідження принципів права ЄС як основи формування європейського правопорядку та визначення можливостей їх адаптації в Україні.

Метою дослідження є аналіз принципів права Європейського Союзу як основи формування європейського правопорядку, а також визначення особливостей їх розуміння у європейській та українській правовій доктрині.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі формування та функціонування європейського правопорядку.

Предметом дослідження є принципи права Європейського Союзу, особливості їх нормативного закріплення, тлумачення та застосування у праві ЄС і національних правових системах держав.

Основна частина. Принципи права становлять фундаментальну основу нормативно-правового регулювання та визначають зміст, спрямованість і межі функціонування правової системи. В. В. Карпунцов та Р. В. Вереша (2023) зазначають, що принципи права є основоположними засадами, які становлять підґрунтя як для побудови законодавства загалом, так і для формування окремих правових норм. Крім того, принципи права визначають базові положення

застосування норм права відповідними органами публічної влади. Еггетт К. (2019) підкреслює, що принципи та загальні принципи права виконують різні функції у структурі правової системи. На думку дослідника, принципи визначають фундаментальні цінності та спрямованість правового регулювання, тоді як загальні принципи права застосовуються для забезпечення цілісності правової системи та подолання нормативних прогалів. З урахуванням наведених наукових підходів пропонуємо розглядати принципи права як фундаментальні нормативно-ціннісні засади функціонування правової системи, які визначають зміст правового регулювання, забезпечують узгодженість правової системи та слугують орієнтиром для правотворчої і правозастосовної діяльності.

У межах європейського правового простору принципи права набувають особливого значення, оскільки виступають не лише загальними ідеями права, але й самостійними регуляторами суспільних відносин, оскільки через систему принципів забезпечується єдність правового порядку Європейського Союзу, узгодженість діяльності інституцій ЄС та ефективність реалізації прав людини. Важливо зазначити, що у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття принципів права Європейського Союзу, що зумовлено особливим характером права ЄС, яке сформувалося на стику міжнародного та національного права. Суд правосуддя ЄС розглядає загальні принципи права ЄС як неписані засади, сформовані під впливом міжнародного права та спільних конституційних традицій держав-членів (Ховпун, О. С., & Домбровська, О. В., 2022.).

На відміну від української правової доктрини, у якій принципи права тривалий час розглядалися переважно як загальнотеоретичні засади правотворчості та правозастосування, у європейській юридичній науці принципи права ЄС фактично набули статусу критеріїв легітимності публічної влади. Гофман Г. К. підкреслює, що загальні принципи права Європейського Союзу мають конституційний характер, оскільки є обов'язковими для інституцій ЄС під час здійснення як законодавчих, так і адміністративних повноважень. Дослідник зазначає, що такі принципи виконують функцію тлумачення права ЄС, застосовуються для перевірки законності актів Союзу та формують основу відповідальності ЄС у межах реалізації владних повноважень. У європейській правовій традиції принципи права розглядаються не лише як абстрактні ідеї, але і як безпосередній інструмент контролю за діяльністю органів влади. Гофман Г. К. наголошує, що загальні принципи права ЄС застосовуються не тільки до інституцій Європейського Союзу, але й до держав-членів під час імплементації права ЄС (Hofmann, H., 2020). Подібний підхід демонструє значно ширше розуміння ролі принципів права порівняно з традиційною українською моделлю, у межах якої пріоритет переважно надавався нормі права як основному регулятору суспільних відносин.

Дискусійним залишається питання правової природи принципів права ЄС та їх співвідношення з національними правовими системами. У європейській правовій традиції принципи права фактично визнаються самостійним джерелом

правового регулювання, тоді як в українській правовій доктрині тривалий час переважав нормативістський підхід, відповідно до якого основним регулятором виступала саме норма права. С. М. Задорожна звертає увагу на проблему виокремлення загальноєвропейських принципів у самостійну ланку національного права та складність визнання їх верховенства у межах національної правової системи (Задорожна С. М., 2019). Особливість принципів права ЄС безпосередньо пов'язана з автономним характером самого права Європейського Союзу. О. С. Ховпун та О. В. Домбровська підкреслюють, що право ЄС є самостійною правовою системою *sui generis*, яка поєднує елементи міжнародного та національного права (Ховпун, О. С., & Домбровська, О. В., 2022). При цьому І. М. Яворська зазначає, що значна частина принципів права ЄС була сформована та деталізована саме у практиці Суду ЄС, а згодом отримала закріплення в установчих договорах та актах вторинного права Європейського Союзу. Вона підкреслює, що принципи законності, правової визначеності, реалізації законних очікувань, верховенства права та захисту прав людини фактично набули статусу основоположних елементів функціонування правової системи ЄС (Яворська, І. М., 2025).

Нормативне закріплення принципів права Європейського Союзу має комплексний характер. Базові принципи та цінності ЄС визначені безпосередньо в установчих договорах Союзу. Зокрема, стаття 2 Договору про Європейський Союз закріплює принципи поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини як фундаментальні цінності Європейського Союзу. Водночас стаття 5 Договору про Європейський Союз визначає принципи надання повноважень, субсидіарності та пропорційності як основу реалізації компетенції ЄС. Крім того, стаття 6 Договору про Європейський Союз передбачає, що основоположні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та спільними конституційними традиціями держав-членів, є загальними принципами права Союзу (Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010/С 83/01). Водночас значна частина принципів права ЄС була сформована саме у практиці Суду Європейського Союзу. Через судову практику були розвинуті принцип верховенства права ЄС, принцип прямої дії, принцип правової визначеності та принцип захисту законних очікувань. Подібний підхід свідчить про особливу роль Суду ЄС у формуванні європейського правопорядку, оскільки саме судова практика перетворила принципи права на самостійний механізм функціонування правової системи Європейського Союзу.

У підходах української правової науки та права Європейського Союзу до розуміння принципів права простежуються суттєві відмінності, що зумовлені особливостями формування національної та наднаціональної правових систем. В українській юридичній доктрині принципи права традиційно розглядаються переважно як загальнотеоретичні засади правотворчості та правозастосування, тоді як у праві Європейського Союзу принципи права фактично виконують

функцію самостійного регулятора суспільних відносин. Станько І. Я. зазначає, що в українській правовій системі простежується подвійний підхід до співвідношення принципів і норм права. У межах науково-теоретичних конструкцій принципам права надається пріоритетне значення, однак у практичній юридичній діяльності перевага здебільшого надається саме нормам права. Дослідниця підкреслює, що в українській правовій системі принципи права тривалий час сприймалися як допоміжний елемент правового регулювання, тоді як безпосереднє регулювання суспільних відносин пов'язувалося насамперед із нормами права. На відміну від українського підходу, у праві Європейського Союзу принципи права мають значно ширше функціональне призначення. Станько І. Я. (2020) наголошує, що загальні принципи права ЄС трактуються як найважливіші людські цінності або «мегапринципи», а їх поєднання з нормами формує саму систему права Європейського Союзу та визначає її пріоритет щодо національних правових систем держав-членів. Таким чином, у праві ЄС принципи права не обмежуються лише орієнтирами правотворчості, а виступають самостійним інструментом забезпечення функціонування європейського правопорядку.

Для права Європейського Союзу характерним є сприйняття принципів права як безпосереднього інструменту забезпечення єдності правового простору та механізму гармонізації національного законодавства держав-членів. Натомість в українській правовій системі принципи права тривалий час розглядалися переважно як декларативні засади або елементи правової доктрини, а не як самостійний регулятор правовідносин, тому європейський підхід передбачає значно ширше практичне застосування принципів права у судовій діяльності та процесі тлумачення норм права (Юхимюк, О. М., 2022).

Для України адаптація принципів права Європейського Союзу має значення не лише у контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань, але і як основа модернізації національної правової системи. Імплементация права ЄС потребує переосмислення ролі принципів права у правовому регулюванні та поступового переходу від нормативістського підходу до моделі праворозуміння, у межах якої принципи права застосовуються як самостійний інструмент правотворчості та правозастосування. Практична адаптація принципів права ЄС в Україні може здійснюватися через декілька взаємопов'язаних напрямів. Насамперед йдеться про посилення ролі принципу верховенства права у діяльності органів державної влади та судової системи. Важливим аспектом у цьому контексті виступає забезпечення стабільності законодавства, передбачуваності правозастосування та дотримання принципу правової визначеності під час ухвалення нормативно-правових актів.

Крім того, адаптація принципів права ЄС потребує активнішого використання судової практики як джерела формування єдиного підходу до тлумачення правових норм. Особливого значення набуває врахування практики Суду Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини під час здійснення правосуддя в Україні. Подібний підхід сприятиме поступовому

утвердженню принципів пропорційності, захисту законних очікувань та ефективного судового захисту у національній правовій системі. Окремим напрямом адаптації принципів права ЄС повинно стати вдосконалення правотворчої діяльності. Під час розроблення нормативно-правових актів необхідно забезпечувати їх відповідність не лише нормам *acquis* ЄС, але й загальним принципам права Європейського Союзу. Зокрема, йдеться про необхідність закріплення механізмів оцінки пропорційності обмежень прав людини, недопущення правової невизначеності та забезпечення узгодженості законодавства.

Важливе значення має також трансформація правової культури та юридичної освіти. Формування європейської моделі праворозуміння потребує посилення уваги до вивчення загальних принципів права ЄС, практики Суду ЄС та механізмів функціонування європейського правопорядку у процесі підготовки правників, тож через розвиток правової культури можливе поступове утвердження принципів права як самостійного елементу правового регулювання в Україні.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що принципи права Європейського Союзу становлять основу формування європейського правопорядку та забезпечують цілісність функціонування правової системи ЄС. У праві Європейського Союзу принципи права фактично набули значення самостійного механізму регулювання суспільних відносин і критерію оцінки законності діяльності публічної влади, тоді як в українській правовій доктрині питання їх нормативної природи досі залишається дискусійним. Визначено, що важливу роль у формуванні принципів права ЄС відіграє практика Суду Європейського Союзу, через яку були сформовані принцип верховенства права, принцип правової визначеності, принцип пропорційності та принцип захисту законних очікувань. Обґрунтовано, що адаптація принципів права ЄС в Україні повинна передбачати не лише оновлення законодавства, але й посилення ролі судової практики та впровадження європейських стандартів правового регулювання. Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом практики імплементації принципів права ЄС у правову систему України та дослідженням ролі судової практики у процесі адаптації європейських правових стандартів.

Список використаних джерел

1. Задорожна С. М. (2019). Сучасні принципи міжнародного права в ієрархії норм міжнародного, наднаціонального і національного права. *Правові горизонти*. 125–131
2. Карпунцов, В. В., & Вереша, Р. В. (2023). Принципи права в системі нормативно-правового регулювання. *In The I International Scientific and Practical Conference «Modern methods for the development of science»*, January 09–11, Haifa, Israel. 105-107.

3. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010/С 83/01.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
4. Станько, І. Я. (2020). Співвідношення принципів та норм права у правових системах України та Європейського Союзу. *Correlation of principles and norms of the law in the legal systems of Ukraine and the European Union*.
<https://elar.navs.edu.ua/items/37b37388-0e19-4abb-895d-a43ea0c4510e>
5. Ховпун, О. С., & Домбровська, О. В. (2022). Принципи права Європейського Союзу: сучасне визначення. *Principles of the European Union Law: modern definition*. 292-297
6. Юхимюк, О. М. (2022). Право ЄС та його принципи в рішеннях Конституційного Трибуналу Республіки Польща перед вступом у ЄС: досвід для України. *Нове українське право*, 2, 215-221.
7. Яворська, І. М. (2025). Принципи права та цінності Європейського Союзу у рішеннях суду ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 5(91), 248-253.
8. Eggett, C. (2019). The role of principles and general principles in the 'constitutional processes' of international law. *Netherlands international law review*, 66(2), 197-217
9. Hofmann, H. (2020). General principles of EU law and EU administrative law.
https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/45611/1/HOFMANN%20in%20Barnard-Peers_Chap08.pdf

Медіація як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів. Її переваги та недоліки

Мудра Софія Русланівна, здобувачка другого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ННІ права та міжнародно-правових відносин

Кафедра публічного та приватного права

Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро)

Науковий керівник:

Зуєва Оксана Анатоліївна, к.ю.н., доцент

Кафедра публічного та приватного права

Поряд із розвитком господарських правовідносин в Україні зростає і кількість господарських спорів, що виникають між суб'єктами господарювання. Такі спори зазвичай вирішуються у господарських судах, які забезпечують захист прав та законних інтересів учасників господарських відносин.

Господарські спори — це певні правові конфлікти або розбіжності між суб'єктами господарювання, а саме між ФОП, юридичними особами, інвесторами та державними структурами. Вони виникають між суб'єктами господарювання у процесі здійснення підприємницької та іншої господарської діяльності щодо виконання договорів, майнових зобов'язань, корпоративних прав та інших питань господарського характеру.

Попри те, що рівень навантаження на господарські суди є меншим порівняно із судами інших юрисдикцій, фактично, як показує практика сторони нерідко стикаються зі складнощами судового процесу : тривалістю судового розгляду, фінансовими витратами та ускладненням ділових відносин між учасниками спору. Зважаючи на це нагальності набуває питання вдосконалення механізмів вирішення господарських спорів та впровадження більш ефективних способів їх впорядкування.

На часі існують різні підходи до вирішення спорів, які умовно можна розділити на дві категорії: 1) традиційні (вирішення спорів з позиції права шляхом застосування приписів законодавства та норм в спеціально створених судах) та 2) альтернативні — такі способи розв'язання конфліктів, за яких спори вирішуються з позиції інтересів шляхом пошуків компромісних рішень та досягнення згоди між конфліктуючими сторонами завдяки зусиллям третьої, незалежної сторони). Враховуючи розроблені теоретичні надбання та практику, що склалася на сьогоднішній день, українські науковці виокремлюють три основні альтернативні способи вирішення спорів по відношенню до офіційного правосуддя: медіація (посередництво), переговори, третейський суд [1, с. 437-438].

До традиційних способів вирішення суперечок належать судові процедури. Альтернативні (мирні) способи передбачають використання таких методів

розв'язання спорів, які найбільше підходять у тій чи іншій ситуації, враховують інтереси та вимоги сторін, допомагають подолати конфлікт, зберегти можливість подальшого спілкування та співпраці. Альтернативні способи розв'язання спорів об'єднує договірна основа їх створення, добровільність застосування, оскільки їх використання є правом, а не обов'язком особи. Їм притаманна спільна мета: мирне врегулювання спору, досягнення компромісу та збереження дружніх (партнерських) стосунків між учасниками спору [2, с. 173].

Якраз у контексті альтернативних способів особливої уваги набуває медіація як позасудовий спосіб вирішення спорів за участю посередника, який зберігає нейтралітет. Її застосування у сфері господарських правовідносин сприяє більш гнучкому та конструктивному врегулюванню конфліктів, а також збереженню ділових взаємовідносин між сторонами.

Медіація (з латинської мови *mediatio* — «посередництво») — позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [3, п. 4, ч. 1, ст. 1]. Відповідно до статей 4-8 чинного Закону України «Про медіацію», медіація здійснюється на основі принципів серед яких добровільність, конфіденційність, нейтральність, незалежність та неупередженість медіатора, а також рівність і самовизначення сторін. Це означає, що участь у процедурі є виключно добровільною, інформація, отримана під час медіації, не підлягає розголошенню, а медіатор виступає незалежним посередником, який не приймає рішення замість сторін, а лише сприяє досягненню взаєморозуміння між ними [3].

Процедура медіації є чітко структурованою та поділяється загалом на чотири стадії: 1) попередня (вступна) стадія — на ній встановлюється перший контакт медіатора зі сторонами: він пояснює правила медіації, свою роль у цьому процесі, вивчає позиції учасників конфлікту); 2) відкриваюча стадія — кожна із сторін має можливість викласти свої бачення суті спору, а медіатор шляхом постановки питань та узагальнення сприяє з'ясуванню причин конфлікту; 3) середня (проміжна) стадія (розробка варіантів рішень) — передбачає спільний пошук шляхів вирішення спору, це стадія, під час якої сторони висловлюють будь-які пропозиції щодо шляхів розв'язання спірної ситуації, що склалася; 4) заключна (вирішення спору між сторонами по суті, укладення угоди, підведення підсумків): угода готується виключно сторонами, містить взаємні поступки та після її остаточного формулювання перевіряється на допустимість й можливість виконання та справедливості, підписується сторонами [1, с. 439].

Особливості та принципи медіації зумовлюють наявність низки переваг її застосування у сфері господарських спорів.

Насамперед медіації властивий гнучкий та менш формалізований характер порівняно із судовим розглядом. На відміну від судового процесу, який може тривати значний проміжок часу, медіація дозволяє сторонам швидше врегулювати конфлікт із меншими фінансовими витратами. Серед основних переваг медіації у господарських спорах варто виділити конфіденційність

процесу, що сприяє збереженню ділової репутації суб'єктів господарювання, економічність та оперативність вирішення спору, а також активну участь сторін у пошуку взаємовигідного рішення. Крім того, медіація спрямована не лише на врегулювання конфлікту, а й на збереження партнерських відносин між сторонами та можливість їх подальшої співпраці. Водночас у разі недосягнення згоди сторони не позбавляються права звернення до суду [1, 2].

Попри значну кількість переваг, медіація у сфері господарських спорів має і певні недоліки та проблеми практичного застосування. Їх наявність пов'язана як із недостатнім рівнем розвитку інституту медіації в Україні, так і з особливостями правової культури та рівнем довіри сторін до альтернативних способів вирішення спорів.

Серед основних недоліків медіації у господарських спорах варто виділити недостатню обізнаність суб'єктів господарювання щодо можливостей застосування медіації, відсутність усталеної практики її використання та недостатній рівень довіри до процедури. Крім того, проблемою залишається недостатньо розвинена система підготовки та сертифікації медіаторів, що може викликати сумніви щодо їх професійності та неупередженості. Також медіація не завжди є ефективною у випадках, коли сторони не готові до компромісу або між ними існує значний конфлікт інтересів. На відміну від судового рішення, результати медіації значною мірою залежать від добровільного виконання сторонами досягнутих домовленостей. Особливою проблемою є й те, що в Україні інститут медіації все ще перебуває на стадії розвитку та не має такого рівня поширення, як у багатьох європейських державах [4, с. 430-431].

Висновок. Отже, медіація є одним із найбільш перспективних альтернативних способів вирішення господарських спорів в Україні. Її застосування сприяє більш оперативному, економічному та конфіденційному врегулюванню конфліктів між суб'єктами господарювання, а також дозволяє зберегти партнерські відносини між сторонами. На відміну від традиційного судового розгляду, медіація ґрунтується на добровільності, співпраці та пошуку взаємовигідного рішення, що зумовлює її практичну цінність у сфері господарських правовідносин. Водночас ефективне функціонування інституту медіації в Україні потребує подальшого розвитку законодавчого регулювання, підвищення рівня правової культури та обізнаності суб'єктів господарювання щодо переваг такого способу вирішення спорів. Важливим також залишається питання формування професійного середовища медіаторів та розвитку практики застосування медіації у господарських спорах. Саме тому медіація може стати важливим елементом удосконалення механізму захисту прав та інтересів учасників господарських правовідносин.

Список використаних джерел

1. Курінний О. О. Медіація у господарському процесі: актуальні питання // — С. 437–439. URL : <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd0142a1-88cd-4433-9d37-6ae20723a29d/content>
2. Залізник В. А. Медіація у вирішенні господарських спорів // Правове регулювання економіки. — 2017. — № 16. — С. 171-179. URL : https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/19_pdf.pdf
3. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX.
4. Литвинова К. А. Переваги та недоліки медіації та примирення сторін в адміністративному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2025. — № 88(2). — С. 427–432. URL : <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/330283/319774>

Кримінально-правова характеристика порушення правил екологічної безпеки

Поліщук Дар'я Михайлівна, здобувачка вищої освіти на бакалаврському рівні
Юридичного факультету
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

В умовах триваючого збройного конфлікту та зростаючого техногенного навантаження питання кримінально-правової охорони довкілля є надзвичайно актуальними. Стаття 236 Кримінального кодексу України (далі – КК України), розміщена у Розділі VIII Особливої частини «Кримінальні правопорушення проти довкілля», залишається базовою нормою загального характеру у сфері охорони екологічної безпеки.

Безпосереднім об'єктом цього кримінального правопорушення є екологічна безпека як складова системи національної безпеки України. Відповідно до статті 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», екологічна безпека – це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей, і вона гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів [1].

З об'єктивної сторони диспозиція ст. 236 КК України охоплює порушення порядку здійснення оцінки впливу на довкілля, правил екологічної безпеки під час проектування, розміщення, будівництва, реконструкції, введення в експлуатацію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів. При цьому склад даного кримінального правопорушення за своєю конструкцією є матеріальним, а саме кримінальне правопорушення слід вважати закінченим лише з моменту настання небезпечних для суспільства наслідків – загибелі людей, екологічного забруднення значних територій або інших тяжких наслідків [2]. З суб'єктивної сторони для цього кримінального правопорушення характерна умисна та необережна форма вини, а суб'єкт є спеціальним – найчастіше це працівники та посадові особи, які відповідають за здійснення екологічної експертизи [3]. Санкція передбачає позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Таким чином, ст. 236 КК України закріплює матеріальний склад кримінального правопорушення з умисною або необережною формою вини, вчинене спеціальним суб'єктом, а встановлення причинно-наслідкового зв'язку між протиправним діянням та тяжкими наслідками залишається ключовою проблемою кваліфікації даного правопорушення на практиці.

Не дивлячись на наявність кримінально-правової норми, що встановлює відповідальність за вчинення порушенням правил екологічної безпеки, сьогодні практика розгляду проваджень невелика. Взагалі за низкою статей екологічного характеру, Кримінальний кодекс України не діє або застосовується дуже рідко. Наприклад, за даними статистики Генеральної прокуратури України: у 2025 році зареєстровано 4706 злочинів проти довкілля, з них лише 1429 з обвинувальним актом, а у 3270 на кінець звітнього періоду рішення не прийнято. Загалом у провадженні слідчих підрозділів, з урахуванням минулих років, станом на кінець 2025 року перебувало 8350 злочинів вказаної категорії у яких не прийнято остаточні рішення [4].

Аналіз регіональних особливостей злочинів вказаної категорії є складним, багатограним, але водночас і найбільш повним та точним. Він дає змогу не лише виявити територіальну специфіку злочинності у відносно однорідних територіально-просторових системах, а й розкрити її індивідуальні особливості порівняно з іншими регіонами, продемонструвати її закономірності, видові особливості окремих видів злочинності. Це, у свою чергу, допомагає уникнути шаблонності в діяльності правоохоронних органів, підійти більш виважено й диференційовано до програмування, планування й організації запобігання злочинності з урахуванням умов конкретних регіонів. Регіональні відмінності стану злочинності, її детермінанти та запобіжної діяльності ставали предметом досліджень багатьох науковців. Серед вітчизняних дослідників варто відзначити А. М. Бабенко, котрий на рівні докторської дисертації запропонував методiku дослідження регіональних особливостей злочинності та факторів, що на неї впливають на регіональному рівні [5, с.87].

Дослідженню регіональних аспектів злочинів проти довкілля були присвячені також дисертації Г. С. Поліщука та Н. Г. Іванової [6, с.294; 7, 239 с.]. Разом із тим вони ґрунтувались на матеріалах окремих регіонів України. Комплексне дослідження територіального розподілу екологічної злочинності в Україні дотепер не здійснювалось.

Отже, дослідження сучасної ситуації щодо територіального розподілу проявів екологічної злочинності в Україні є актуальним і доцільним, адже дає змогу оцінити її стан більш повно та змістовно.

Проблематика ст. 236 КК України в сучасних умовах набуває особливої актуальності у зв'язку з масштабними екологічними загрозами, спричиненими воєнним конфліктом та збройною агресією проти України.

Чинна редакція зазначеної норми характеризується низкою недоліків, що ускладнюють її ефективне практичне застосування та належний кримінально-правовий захист довкілля. Насамперед диспозиція ст. 236 КК України має бланкетний характер, оскільки не містить чіткого переліку правил екологічної безпеки, а відсилає до значної кількості нормативно-правових актів екологічного, санітарного та технічного законодавства. Це створює проблему юридичної визначеності та ускладнює встановлення конкретних порушених норм у кожному окремому випадку.

Особливі труднощі виникають під час доказування причинного зв'язку між діями та суспільно небезпечними наслідками, оскільки екологічна шкода нерідко має тривалий, комплексний і накопичувальний характер. В умовах воєнного стану така проблема посилюється через масове руйнування промислових підприємств, об'єктів критичної інфраструктури, нафтобаз, хімічних складів та гідротехнічних споруд, що призводить до забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів і ґрунтів. У подібних випадках надзвичайно складно встановити джерело забруднення, визначити конкретну винну особу та здійснити належну оцінку екологічної шкоди, особливо на територіях активних бойових дій або тимчасової окупації. Крім того, на практиці виникають труднощі у відмежуванні порушення правил екологічної безпеки від інших кримінальних правопорушень, зокрема ст. 441 КК України, оскільки масштаб негативного впливу на довкілля внаслідок воєнних дій може виходити за межі звичайного порушення правил безпеки та набувати ознак міжнародного кримінального правопорушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у сфері кримінально-правової відповідальності за екологічні злочини свідчить про посилення наукового інтересу до питань захисту довкілля в умовах зростаючих екологічних ризиків, зокрема, зумовлених воєнними діями, зміною клімату, техногенними аваріями та інституційною слабкістю контрольних механізмів. У публікації Я. Олійника, А.Нестеренка, Т. Перун комплексно розглянуто роль суб'єктів державного управління у забезпеченні природоохоронної політики, а також окреслено проблеми реалізації кримінально-правового потенціалу у сфері охорони природно-ресурсного середовища [8]. Автори наголошують на фрагментарності правозастосовної практики та недостатньому впливі існуючих санкцій на зниження рівня правопорушень.

Цінним джерелом аналізу кримінальної відповідальності за екоцид є публікації І. А. Елізбаряна та О. П.Світличного, колективні праці під керівництвом А. В. Андрушка і О. О. Дудорова, у яких розглядаються питання інкорпорації поняття екоциду в українське кримінальне право та його зіставлення з міжнародними підходами[9, с. 308; 10, с. 78; 11, с. 24]. Автори висвітлюють колізії між національним та міжнародним законодавством, а також обґрунтовують необхідність запровадження окремого складу злочину, що враховує масштаб і навмисність завданої екологічної шкоди.

У дослідженні Я. Дідуха роботи, присвячені екологічним наслідкам воєнної агресії та розглянуто актуальну правову проблему – екоцид як злочин міжнародного та національного рівня, який завдає шкоди не лише екосистемам, а й національній безпеці та сталому розвитку держав [12, с. 5]. Автори акцентують увагу на прогалинах у правовому визначенні екоциду, необхідності кодифікації цього злочину у міжнародному кримінальному праві та гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами.

Так, К. Ємельяненко, Б. Яринко, В. Ладиченко, Ю. Турлова та О. Плотніков досліджують особливості кримінального переслідування за екозлочини, вчинені

під час війни, у контексті міжнародного гуманітарного права та обов'язків держави окупанта[13, с. 151; 14, с. 42; 15, с. 21].

Автори акцентують увагу на нових юридичних викликах, які постають перед Україною в частині фіксації екоциду, збирання доказів, притягнення винних до відповідальності в умовах збройного конфлікту.

Таким чином, сучасні виклики свідчать про необхідність удосконалення ст. 236 КК України шляхом конкретизації ознак складу кримінального правопорушення, адаптації кримінального законодавства до умов воєнного стану та посилення кримінально-правового механізму охорони екологічної безпеки як складової національної безпеки держави.

На нашу думку, ст. 236 КК України є важливою, проте недостатньо ефективною на практиці через складність доведення причинно-наслідкового зв'язку між діями та наслідками. В умовах збройного конфлікту ця проблема набуває особливої гостроти. Вдосконалення цієї норми, зокрема введення формального складу для окремих порушень, є необхідним кроком до реальної охорони екологічної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III: станом на 15 квіт. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 13.05.2026)
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 13.05.2026).
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10.12.2004 № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04> (дата звернення: 13.05.2026).
4. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Звітність. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2025 року. *Генеральна прокуратура України*. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113653&libid=100820&c=edit&_c=fo
5. Бабенко А. М. Запобігання злочинності в регіонах України: концептуально-методологічний та праксеологічний вимір : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. с. 87.
6. Поліщук Г. С. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти довкілля (за матеріалами Причорноморського регіону України) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. с.294.
7. Іванова Н. Г. Запобігання злочинним посяганням на рослинний світ (за матеріалами Донецького регіону України) : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 239 с.
8. Олійник Я., Нестеренко А., Перун Т. Охорона природоресурсного середовища суб'єктами державного управління: кримінально-правові аспекти.

Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2024. Вип. 43. С. 135-140. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14570668>.

9. Елізбарян І. А. Стан дослідження проблеми кримінальної відповідальності за екоцид. *Вісник Асоціації кримінального права України.* 2024. № 2 (22). С. 308-318. URL: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2024.22.314980>.

10. Світличний О. П. Шляхи подолання екологічних наслідків військової агресії росії проти України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2025. № 73. С. 78-81. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.73.15>.

11. Андрушко А. В., Дудоров О. О. Екоцид у міжнародному та національному кримінальному праві. *Науковий вісник НДІ проблем досудового розслідування.* 2024. № 1. С. 1-35. URL: <https://doi.org/10.61417/2786-7900.2024.3.1>.

12. Дідух Я., Баран С., Кравченко О. та ін. Екоцид в українському та міжнародному законодавстві: поняття, ознаки та критерії. *Наукові перспективи.* 2024. № 5 (47). С. 1139-1153. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-1139-1153](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-1139-1153).

13. Ємельяненко К., Яринко Б., Ладиченко В. Міжнародно-правові та національні механізми подолання екологічних наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України. *Право України.* 2024. № 10. С. 151-165. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2024-10-151>.

14. Турлова Ю. А., Поліщук Г. С., Козлюк Л. Г., Пенязькова О. О. Злочини проти екологічної безпеки. *Ядерна та радіаційна безпека.* 2021. № 2 (90). С. 42-51. URL: [https://doi.org/10.32918/nrs.2021.2\(90\).05](https://doi.org/10.32918/nrs.2021.2(90).05).

15. Плотніков О. Відповідальність держави-окупанта за екоцид на окупованих територіях за законодавством України та міжнародним правом. *Право України.* 2024. № 3. С. 21-33. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2024-03-021>.

Поняття та елементи «базового» ACQUIS ЄС

Мельничук Ярослав, студент 1 курсу денної форми здобуття освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник:
Дудар С.К., к.ю.н., доцент

У тезах розглядається поняття *acquis* Європейського Союзу як сукупності правових норм, принципів, судової практики та міжнародних зобов'язань, що формують правовий порядок ЄС. Досліджуються основні елементи «базового» *acquis*, зокрема первинне та вторинне право ЄС, практика Суду Європейського Союзу, загальні принципи права, міжнародні договори та акти «м'якого права». Особлива увага приділяється значенню *acquis* ЄС для процесу європейської інтеграції України та адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Європейська інтеграція є одним із ключових напрямів розвитку сучасної України. Після набуття статусу держави-кандидата на членство в Європейському Союзі особливого значення набуло питання адаптації національного законодавства до стандартів ЄС. У цьому контексті центральне місце посідає *acquis* Європейського Союзу, засвоєння та імплементація якого є необхідною передумовою вступу до ЄС.

Термін *acquis communautaire* походить із французької мови та буквально означає «добробок Співтовариства». Спочатку він використовувався для позначення сукупності прав і обов'язків, які виникли в межах діяльності Європейських Співтовариств. Із розвитком інтеграційних процесів зміст цього поняття суттєво розширився. Сьогодні *acquis* ЄС охоплює весь правовий, інституційний та політичний добробок Європейського Союзу, який є обов'язковим для держав-членів та повинен бути прийнятий державами-кандидатами.

У науковій літературі *acquis* ЄС визначається як система правових норм, принципів, судової практики та міжнародних зобов'язань, що забезпечують функціонування Європейського Союзу як особливого наднаціонального утворення. На думку відомих дослідників права ЄС Пола Крейга та Граїн де Бурки, *acquis* є не лише сукупністю нормативних актів, а й комплексом спільних цінностей, принципів та механізмів їх реалізації, які забезпечують цілісність правового порядку Союзу.

Для характеристики структури права ЄС доцільно використовувати поняття «базового» *acquis*. Під ним слід розуміти сукупність фундаментальних елементів правового добробку Європейського Союзу, які становлять основу його правової

системи та визначають особливості функціонування європейського правопорядку.

Першим і найважливішим елементом «базового» *acquis* є первинне право Європейського Союзу. До нього належать установчі договори, на яких ґрунтується діяльність ЄС. Насамперед це Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу. Вони визначають компетенцію інституцій ЄС, порядок прийняття рішень, принципи функціонування внутрішнього ринку та основні напрями політики Союзу. Важливе значення також має Хартія основних прав Європейського Союзу, яка закріплює каталог фундаментальних прав і свобод людини.

Другим елементом *acquis* ЄС виступає вторинне право. Воно створюється інституціями Європейського Союзу на підставі повноважень, передбачених установчими договорами. До актів вторинного права належать регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки. Регламенти мають загальне застосування та є обов'язковими в усіх своїх частинах для держав-членів. Директиви, своєю чергою, встановлюють цілі, яких необхідно досягти, залишаючи державам право самостійно визначати механізми їх реалізації. Саме директиви відіграють провідну роль у процесі гармонізації законодавства держав-членів та держав-кандидатів.

Невід'ємним елементом *acquis* ЄС є практика Суду Європейського Союзу. Суд забезпечує однакове тлумачення та застосування права ЄС на всій території Союзу. Особливість правової системи ЄС полягає в тому, що судова практика фактично стала одним із джерел права. Саме в рішеннях Суду ЄС були сформульовані фундаментальні принципи європейського правопорядку.

Зокрема, у справі *Van Gend en Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration* (1963) Суд сформулював принцип прямої дії права ЄС, відповідно до якого окремі положення права Союзу можуть безпосередньо породжувати права та обов'язки для фізичних і юридичних осіб. У справі *Costa v. ENEL* (1964) було закріплено принцип верховенства права ЄС над національним законодавством держав-членів. Значення цих рішень виходить далеко за межі конкретних спорів, оскільки вони сформували основу сучасного європейського правового порядку.

Окремим елементом «базового» *acquis* виступають загальні принципи права Європейського Союзу. Вони забезпечують узгодженість усієї системи права ЄС та використовуються при тлумаченні нормативних актів. До таких принципів належать принцип пропорційності, правової визначеності, недискримінації, рівності перед законом, належного врядування та захисту прав людини. Більшість із цих принципів були сформовані Судом ЄС і згодом отримали нормативне закріплення в установчих договорах та Хартії основних прав ЄС.

Важливою складовою *acquis* є міжнародні договори, укладені Європейським Союзом із третіми державами та міжнародними організаціями. Такі договори формують зовнішній вимір права ЄС та є обов'язковими для держав-членів. Для України особливе значення має Угода про асоціацію між

Україною та Європейським Союзом, підписана у 2014 році. Вона передбачає поступове наближення українського законодавства до *acquis* ЄС у сферах економіки, енергетики, конкурентного права, захисту довкілля, цифрової трансформації та багатьох інших галузях.

До структури *acquis* також входять акти так званого «м'якого права» (*soft law*). До них належать рекомендації, резолюції, комюніке, висновки та інші документи інституцій ЄС. Незважаючи на відсутність обов'язкової юридичної сили, такі акти мають значний вплив на розвиток правового регулювання та формування єдиних підходів до застосування права Європейського Союзу.

Для України значення *acquis* ЄС є надзвичайно важливим. Процес адаптації національного законодавства до права ЄС є одним із ключових критеріїв оцінки готовності держави до вступу в Союз. Імплементация *acquis* охоплює практично всі сфери суспільного життя та спрямована не лише на виконання міжнародних зобов'язань, а й на модернізацію національної правової системи відповідно до європейських стандартів демократії, верховенства права та захисту прав людини.

Таким чином, *acquis* Європейського Союзу є комплексною системою правових норм, принципів та інституційних механізмів, які забезпечують функціонування ЄС як наднаціонального інтеграційного об'єднання. До елементів «базового» *acquis* належать первинне право ЄС, вторинне право, практика Суду Європейського Союзу, загальні принципи права, міжнародні договори та акти «м'якого права». Саме вони формують основу правового порядку Європейського Союзу та визначають зміст зобов'язань держав, які прагнуть набути членства в ЄС. Для України ефективна імплементація *acquis* ЄС важливою передумовою подальшої європейської інтеграції та побудови сучасної демократичної правової держави.

Список використаних джерел

1. Craig, P., & de Búrca, G. (2020). *EU Law: Text, Cases, and Materials* (7th ed.). Oxford University Press.
2. Consolidated Version of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. (2024). EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu>
3. Case 26/62 *Van Gend en Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration* [1963] ECR 1.
4. Case 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 585.
5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Положення Хартії основоположних прав ЄС, що потребують пріоритетної імплементації в Україні

Ахмедова Аміна, студентка 1 курсу денної форми
здобуття освіти другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 081 «право»
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:

Цвєткова Ю.В., д.ю.н., доцент

Актуальність теми обумовлена тим, що сучасний процес європейської інтеграції України передбачає поступове приведення національного законодавства у відповідність до стандартів права Європейського Союзу. Одним із документів, який визначає зміст таких стандартів у сфері прав людини, є Хартія основоположних прав Європейського Союзу. Після набрання чинності Лісабонським договором положення Хартії набули юридичної сили установчого акта ЄС та стали складовою системи захисту основоположних прав у межах Європейського Союзу.

Більшість прав і свобод, закріплених у Хартії, вже знайшли відображення в Конституції України та міжнародно-правових зобов'язаннях держави. Водночас окремі положення цього документа містять підходи до розуміння прав людини, які не отримали належного нормативного закріплення або потребують подальшого розвитку в національному законодавстві. У зв'язку з цим увагу привертають положення Хартії, пов'язані з визначенням ролі людської гідності, забезпеченням соціальних прав та гарантіями для окремих категорій осіб.

Особливістю Хартії є те, що її структура побудована навколо фундаментальних цінностей Європейського Союзу – гідності, свободи, рівності, солідарності, громадянства та правосуддя. При цьому саме людська гідність посідає центральне місце у системі закріплених прав. У преамбулі Хартії зазначено, що Союз ґрунтується на неподільних і універсальних цінностях людської гідності, свободи, рівності та солідарності, а стаття 1 встановлює, що людська гідність є недоторканною та підлягає повазі і захисту.

Такий підхід відрізняється від традиційного сприйняття гідності виключно як одного з конституційних прав людини. У Хартії гідність фактично розглядається як основа всієї системи прав і свобод. З огляду на це положення Хартії можуть бути враховані під час подальшого розвитку конституційного законодавства України та вдосконалення підходів до тлумачення прав людини в національній правовій системі.[2]

Окрему увагу привертають положення статей 24–26 Хартії, які закріплюють права дітей, осіб похилого віку та осіб з інвалідністю. На відміну від традиційного підходу до формального закріплення принципу рівності, зазначені

норми передбачають необхідність створення додаткових гарантій для осіб, які потребують особливого захисту. Так, стаття 26 Хартії передбачає право осіб з інвалідністю користуватися заходами, спрямованими на забезпечення їхньої незалежності, соціальної та професійної інтеграції, а також участі в житті суспільства.

Положення Хартії у цій частині можуть бути використані для подальшого розвитку національного законодавства у сфері соціального захисту та забезпечення рівних можливостей. Вони орієнтують державу не лише на формальне визнання прав відповідних категорій осіб, а й на створення умов для їх реалізації в суспільному житті.

Серед положень Хартії, які заслуговують на увагу в контексті європейської інтеграції України, також слід відзначити статтю 36, що гарантує право на доступ до послуг загальноєкономічного значення. Йдеться про послуги, які забезпечують належне функціонування сучасного суспільства та надаються у сферах транспорту, зв'язку, енергетики та інших галузях. Закріплення такого права відображає сучасні тенденції розвитку інституту прав людини та враховує потреби особи в умовах технологічного розвитку суспільства.

У сучасних умовах значення положень Хартії для України не обмежується лише питаннями вдосконалення законодавства. Вони також виступають орієнтиром для формування правозастосовної практики та реалізації євроінтеграційних реформ. Це підтверджується і сучасними стратегічними документами у сфері верховенства права, які передбачають забезпечення відповідності національного законодавства та механізмів захисту прав людини стандартам Європейського Союзу. [3]

Таким чином, серед положень Хартії основоположних прав Європейського Союзу, що потребують пріоритетної імплементації в Україні, доцільно виділити положення щодо людської гідності як основи системи прав людини, гарантії прав дітей, осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, а також право на доступ до послуг загальноєкономічного значення. Їх подальше врахування у процесі розвитку національного законодавства сприятиме наближенню української правової системи до стандартів Європейського Союзу у сфері захисту прав людини.

Список використаних джерел

1. Хартія основоположних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. (в редакції Лісабонського договору 2007 р.). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/euro/6211>
2. Добрянський С.П. Хартія основних прав Європейського Союзу як регіональний праволово-динний стандарт. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. №3 URL:https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-23-30.pdf

3. Матат А. В. Європейські стандарти прав людини та їх імплементація в Україні: аналіз Хартії ЄС про основоположні права // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2025. Вип. 89. Ч. URL:<https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/34.pdf>.
4. Добрянський С. П. Хартія основних прав ЄС в європейському і національному правових просторах // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Спецвипуск. 2021. URL:https://dbmsjournal.com/wp-content/uploads/2024/12/zbi_derg_bud_spec_2021-112-127.pdf
5. Малікова А. О. Значення положень Хартії основних прав Європейського Союзу щодо модернізації праволюдних положень Конституції України. URL:<https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d65d0288-7cc4-4f29-ab9e-fa568eebd038/content>

Секція: Економіка

Роль мобільних застосунків у сучасній економіці

Біленко Ігор, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня
Факультет економіки та менеджменту
Європейський університет

Цифровізація суспільства суттєво змінила підходи до організації економічної діяльності та способи взаємодії між підприємствами і споживачами. Одним із найважливіших елементів цього процесу стали мобільні застосунки, які сьогодні використовуються у фінансовій сфері, торгівлі, транспорті, освіті, медицині та багатьох інших галузях [1].

Поширення смартфонів і розвиток мобільного інтернету сприяли активному використанню цифрових платформ у повсякденному житті населення. Завдяки мобільним сервісам користувачі отримали можливість швидко здійснювати покупки, оплачувати послуги, отримувати інформацію та користуватися різними онлайн-ресурсами незалежно від місця перебування [2].

Мобільні застосунки стали важливим інструментом ведення підприємницької діяльності. Використання цифрових платформ дозволяє компаніям швидше взаємодіяти зі споживачами, автоматизувати частину бізнес-процесів та покращувати якість обслуговування.

Суттєві зміни відбулися у сфері торгівлі. Багато підприємств перейшли до використання онлайн-сервісів для продажу товарів і надання послуг. Це дозволило розширити ринки збуту та забезпечити доступ до продукції для більшої кількості споживачів.

Важливого значення мобільні платформи набули і у сфері маркетингу. Компанії активно використовують цифрові сервіси для реклами, аналізу поведінки клієнтів та формування персоналізованих пропозицій.

Додатковою перевагою є можливість оперативного зворотного зв'язку зі споживачами. Мобільні застосунки дозволяють швидко реагувати на потреби клієнтів та підвищувати рівень їхньої лояльності до бренду.

Поширення мобільних технологій суттєво змінило підхід населення до використання товарів і послуг. Більшість користувачів дедалі частіше обирають цифрові сервіси через швидкість, доступність та простоту використання [3].

Особливо популярними стали застосунки для онлайн-покупок, банківських операцій, доставки товарів та бронювання послуг. Завдяки цьому споживачі можуть економити час та отримувати доступ до необхідних сервісів у будь-який момент [3].

Змінилися також очікування клієнтів щодо якості обслуговування. Люди дедалі більше цінують зручний інтерфейс, швидкість роботи платформ та можливість персоналізованого використання сервісів.

Важливу роль відіграє і доступність інформації. Мобільні застосунки допомагають користувачам порівнювати ціни, аналізувати характеристики товарів та приймати більш обґрунтовані рішення щодо покупок.

Активне використання цифрових платформ сприяє розвитку електронної комерції та прискорює економічні процеси. Завдяки мобільним сервісам підприємства можуть швидше адаптуватися до змін ринку та ефективніше організувати свою діяльність.

Крім того, розвиток мобільних платформ стимулює конкуренцію між компаніями, що позитивно впливає на якість послуг та рівень обслуговування споживачів.

Суттєве значення цифрові сервіси мають і для малого бізнесу. Використання мобільних застосунків дозволяє невеликим підприємствам виходити на ширшу аудиторію без значних фінансових витрат [1-3].

Попри значні переваги, використання мобільних застосунків супроводжується певними труднощами. Однією з головних проблем залишається захист персональних даних користувачів.

Поширення цифрових сервісів сприяє збільшенню кількості кіберзлочинів, шахрайства та незаконного доступу до конфіденційної інформації.

Додаткові труднощі пов'язані з технічною залежністю від мобільного інтернету та електронних систем. Збої у роботі платформ можуть негативно впливати на діяльність підприємств і доступ користувачів до послуг [3].

Важливого значення набуває також питання цифрової грамотності населення, оскільки не всі користувачі достатньо обізнані щодо безпечного використання електронних сервісів.

Подальший розвиток цифрової економіки сприятиме ще активнішому використанню мобільних застосунків у різних сферах діяльності.

Одними з основних тенденцій залишаються інтеграція штучного інтелекту, вдосконалення систем персоналізації та розвиток автоматизованих сервісів.

Очікується, що мобільні технології продовжать впливати на економічні процеси, змінюючи способи ведення бізнесу та взаємодії між підприємствами і споживачами.

Значну роль у майбутньому відіграватиме також підвищення рівня кібербезпеки та вдосконалення механізмів захисту інформації користувачів.

Висновки

Мобільні застосунки стали важливим елементом сучасної економіки та суттєво вплинули на розвиток бізнесу, електронної комерції та цифрових сервісів.

Використання мобільних платформ забезпечує швидкість, доступність і зручність отримання послуг, сприяє автоматизації бізнес-процесів та покращує взаємодію між підприємствами і споживачами.

Водночас розвиток цифрових технологій супроводжується ризиками, пов'язаними із захистом персональних даних та кібербезпекою.

Таким чином, мобільні застосунки продовжують відігравати важливу роль у трансформації економічних процесів та розвитку цифрового суспільства.

Список використаних джерел

1. Яценко, О., Дроботова, М., & Вінник, В. (2025). Мобільні застосунки – інноваційні маркетингові інструменти у сфері послуг: економічний аспект. *Економіка та суспільство*, (77). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-121>
2. Колесникова Т.А., Гарагуля І.О. Роль мобільних додатків в житті сучасної людини. Секція 3 – Мультимедійні та web-технології. Розробка додатків для мобільних пристроїв. UI/UX інтерфейси. С. 69-70.
3. Біганич, В. (2025) “Розвиток мобільних додатків та їх роль в сучасних електронних комунікаціях”, *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical sciences*, 347(1), pp. 26–33. doi:10.31891/2307-5732-2025-347-3.

Онлайн-платежі як новий етап розвитку економіки

Орленко Карина, здобувачка вищої освіти
Кафедра економіки, права та управління бізнесом
Одеський національний економічний університет

Стрімкий розвиток інформаційних технологій суттєво змінив економічні процеси та фінансову систему суспільства. Одним із найважливіших результатів цифровізації стало поширення онлайн-платежів, які поступово стали невід'ємною частиною повсякденного життя населення та діяльності підприємств.

Використання електронних розрахунків дозволило значно спростити фінансові операції, прискорити процес купівлі товарів і послуг, а також забезпечити доступ до банківських сервісів незалежно від місця перебування користувачів. Особливо помітним цей процес став із розвитком мобільних додатків, інтернет-банкінгу та електронної комерції.

Цифрові платіжні системи стали важливим інструментом фінансової взаємодії між споживачами, підприємствами та банківськими установами. Їхнє використання сприяє прискоренню економічних процесів та підвищенню ефективності обслуговування клієнтів.

Поширення безготівкових операцій позитивно вплинуло на розвиток електронної торгівлі. Покупці отримали можливість здійснювати замовлення дистанційно, що суттєво розширило ринки збуту для компаній та підвищило рівень конкуренції.

Для підприємств цифрові фінансові інструменти стали способом оптимізації бізнес-процесів. Автоматизація платежів дозволяє скоротити витрати часу, спростити фінансовий облік та покращити взаємодію з клієнтами.

Важливим наслідком розвитку електронних розрахунків стало також прискорення фінансового обігу. Швидкість проведення операцій позитивно впливає на ефективність економічної діяльності та забезпечує зручність як для бізнесу, так і для населення.

Однією з головних переваг електронних розрахунків є швидкість проведення фінансових операцій. Переказ коштів та оплата товарів можуть здійснюватися практично миттєво, що значно підвищує комфорт користувачів.

Не менш важливим фактором є доступність фінансових послуг. Завдяки мобільним технологіям люди можуть користуватися банківськими сервісами у будь-який час без необхідності відвідувати фінансові установи.

Додатковою перевагою стало розширення можливостей міжнародної торгівлі. Цифрові платформи значно спростили проведення фінансових операцій між різними країнами та сприяли інтеграції економік у глобальний простір.

Суттєве значення має також зменшення використання готівки. Безготівкові операції допомагають забезпечувати прозорість фінансових процесів і сприяють зниженню рівня тіньової економіки.

Поширення електронних платіжних сервісів змінило поведінку покупців та їхній підхід до здійснення покупок. Багато людей дедалі частіше обирають онлайн-сервіси через швидкість, зручність та можливість дистанційного доступу до товарів і послуг.

Особливу популярність отримали мобільні платежі та електронні гаманці, які дозволяють проводити фінансові операції за допомогою смартфонів.

Крім того, сучасні платіжні системи допомагають компаніям аналізувати споживчу поведінку та формувати персоналізовані пропозиції для клієнтів. Це підвищує ефективність маркетингової діяльності та покращує якість обслуговування.

Попри значні переваги, використання онлайн-платежів супроводжується певними труднощами. Однією з основних проблем залишається кібербезпека та захист персональних даних користувачів.

Збільшення кількості цифрових фінансових операцій сприяє поширенню кіберзлочинності, шахрайства та незаконного доступу до банківських рахунків.

Додаткові ризики пов'язані з технічною залежністю від електронних систем та інтернету. Збої у роботі платіжних сервісів можуть тимчасово обмежувати доступ населення до фінансових послуг.

Важливого значення набуває також рівень цифрової грамотності користувачів, оскільки недостатня обізнаність щодо правил безпечного використання онлайн-сервісів підвищує ризик фінансових втрат.

Окремою проблемою є нерівномірний доступ до цифрових технологій. Частина населення, особливо люди старшого віку, може відчувати труднощі під час використання електронних фінансових інструментів.

Подальше вдосконалення фінансових технологій сприятиме ще активнішому використанню цифрових платіжних систем у різних сферах економіки.

Серед основних тенденцій можна виділити розвиток безконтактних платежів, використання штучного інтелекту у фінансових сервісах та підвищення рівня захисту інформації.

Важливим напрямом розвитку залишається інтеграція банківських послуг із цифровими платформами та мобільними додатками. Це дозволяє зробити фінансові операції ще доступнішими та зручнішими для користувачів.

Очікується, що цифровізація фінансової сфери продовжить впливати на економічні процеси, формуючи нові моделі ведення бізнесу та взаємодії між учасниками ринку.

Висновки

Онлайн-платежі стали важливим етапом розвитку сучасної економіки та суттєво змінили фінансову діяльність суспільства.

Електронні розрахунки забезпечують швидкість, доступність і зручність проведення фінансових операцій, сприяють розвитку електронної комерції та підвищують ефективність бізнес-процесів.

Водночас цифровізація фінансової сфери супроводжується ризиками, пов'язаними з кібербезпекою, технічною залежністю та необхідністю захисту персональних даних користувачів.

Таким чином, онлайн-платежі є важливим елементом цифрової економіки та продовжують відігравати значну роль у трансформації сучасних економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Городняк, І., Демків, С. (2025). Сучасний стан та тенденції розвитку онлайн-споживання в Україні. Економіка та суспільство, (82). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-118>
2. Open Banking в Україні: як змінюються онлайн-платежі. 2026. URL: <https://thepage.ua/ua/news/open-banking-v-ukrayini-yak-zminyuyutsya-onlajn-platezhi>
3. Гонтарук, В. (2026). Розвиток цифрових платіжних систем як драйвер зростання електронної комерції. Сталий розвиток економіки, (2 (59), 899-903). <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-121>
4. Рибчук А., Козир Ю. Динаміка розвитку ринку електронних платежів в Україні. Економічний простір. 2025. № 205. С. 219-224. <https://doi.org/10.30838/EP.205.219-224>

Секція: Маркетинг та реклама

Вплив упаковки товару на рішення покупця

Ковальчук Анна, здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Зіміна Олена, здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Кафедра Маркетингу

НТУ "Дніпровська політехніка"

Конкуренція на сучасному ринку постійно зростає, тому підприємства змушені шукати нові способи привернення уваги споживачів. За умов великої кількості аналогічної продукції важливого значення набуває не лише якість товару, але й особливості його презентації. Саме упаковка часто формує перше враження покупця та впливає на остаточне рішення щодо придбання продукції [1].

Для багатьох споживачів зовнішнє оформлення товару є одним із головних факторів вибору. Візуальне сприйняття продукції допомагає швидко оцінити її привабливість, створити асоціації з якістю та сформуванню довіри до бренду. У деяких випадках покупець приймає рішення про придбання товару саме під впливом упаковки, навіть не маючи попереднього досвіду використання продукції [2].

Упаковка є важливою складовою маркетингової стратегії підприємства. Вона не лише забезпечує збереження продукції, але й виконує інформаційну, комунікаційну та рекламну функції [1,2].

Завдяки вдалому оформленню товар може виділятися серед великої кількості конкурентів. Саме тому виробники приділяють значну увагу дизайну, кольоровим рішенням та загальному стилю пакування.

Крім привернення уваги, упаковка формує у споживача певне уявлення про бренд, якість продукції та її цінову категорію. Наприклад, мінімалістичний дизайн часто асоціюється з преміальним сегментом, тоді як яскраві кольори можуть створювати враження доступності та емоційності товару.

Процес вибору продукції значною мірою залежить від емоційного сприйняття. Люди нерідко реагують на візуальні елементи швидше, ніж аналізують характеристики товару [3].

Кольорове оформлення має суттєвий вплив на асоціації та поведінку покупців. Наприклад, зелений колір часто пов'язують із натуральністю та екологічністю, синій — із надійністю, а червоний — з енергією та емоційною активністю [2,3].

Форма упаковки також впливає на сприйняття продукції. Незвичний дизайн допомагає товару краще запам'ятовуватися та формує у споживача позитивні емоції.

Додаткову роль відіграють шрифти, графічні елементи та загальна естетика оформлення. Гармонійне поєднання цих компонентів здатне підвищити рівень довіри до бренду та стимулювати бажання здійснити покупку [4].

Важливим елементом пакування є надання інформації про товар. Покупці звертають увагу на склад продукції, термін придатності, особливості використання та країну виробництва.

Чітке та зрозуміле подання інформації позитивно впливає на сприйняття продукції та допомагає споживачеві швидше прийняти рішення про купівлю. Надмірне перевантаження текстом або складні формулювання можуть, навпаки, ускладнювати процес вибору.

Особливого значення інформаційна складова набуває для харчових продуктів, косметики та фармацевтичних товарів, де споживачі уважно оцінюють характеристики продукції перед придбанням.

Упаковка є одним із факторів формування конкурентних переваг підприємства. В умовах насиченого ринку саме зовнішнє оформлення часто допомагає продукції виділитися серед аналогічних товарів.

Ефективний дизайн сприяє підвищенню впізнаваності бренду та формуванню лояльності споживачів. Покупці швидше запам'ятовують продукцію, яка має оригінальне оформлення та візуально відрізняється від конкурентів [1-4].

Крім того, якісне пакування створює враження надійності та підвищує цінність товару в очах споживача. Саме тому багато компаній інвестують значні ресурси у розробку дизайну та вдосконалення візуальної комунікації з покупцями.

Однією з актуальних тенденцій є зростання уваги споживачів до екологічності пакування. Покупці дедалі частіше обирають продукцію, яка має мінімальний вплив на довкілля та виготовлена з безпечних матеріалів [3].

Водночас виробники стикаються з необхідністю поєднання естетичної привабливості, функціональності та екологічності упаковки. Надмірно складний дизайн або велика кількість декоративних елементів поступово втрачають популярність [1].

Додаткового значення набуває персоналізація продукції та використання цифрових технологій у маркетинговій комунікації з покупцями.

Висновки

Упаковка товару є важливим інструментом маркетингового впливу на споживачів. Вона виконує не лише захисну та інформаційну функції, але й суттєво впливає на емоційне сприйняття продукції та рішення про її придбання.

Кольорове оформлення, дизайн, форма та інформаційне наповнення формують перше враження про товар і можуть підвищувати рівень довіри до бренду.

Таким чином, ефективна упаковка сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції, покращує комунікацію зі споживачами та виступає важливим елементом маркетингової стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Як впливає дизайн упаковки на психологію покупця? URL: https://viskom.com.ua/yak-vplyvaie-dyzain-upakovky-na-psykholohiiu-pokuptsia/?srsltid=AfmBOopdz0gvf8w_DEjpUP1OQ2KCPFZ03OTt_twQ34V6s_zyWrTXQ3v2
2. Наумова, О. О., Бабенко, А. В. (2019). Вплив зовнішнього вигляду упаковки товарів на поведінку покупця. Вчені записки Університету «КРОК», (1 (53), 126–131. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-126-131>
3. Як дизайн упаковки впливає на рішення про покупку? URL: https://protocol.ua/ua/yak_dizayn_upakovki_vplyvae_na_rishennya_pro_pokupku/
4. Іванов М.М., Філіпський Р.О. Психологія сприйняття упаковки споживачами. Актуальні проблеми економіки. № 9 (267), 2023. С. 57-65. DOI: 10.32752/1993-6788-2023-1-267-57-65

Ефект FOMO (страх втратити можливість) у сучасній рекламі

Макова Людмила, здобувачка вищої освіти
Кафедра маркетингу та бізнес адміністрування
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

У сучасному маркетинговому середовищі конкуренція за увагу споживача досягла надзвичайно високого рівня. Бренди змушені використовувати не лише раціональні аргументи, а й психологічні механізми впливу, щоб стимулювати інтерес і спонукати до швидкого прийняття рішень. Одним із найпоширеніших інструментів такого впливу є ефект FOMO (Fear of Missing Out) — страх упустити вигідну можливість, подію або унікальну пропозицію.

Цей психологічний феномен активно застосовується в рекламі та цифровому маркетингу. Він базується на природному прагненні людини бути залученою до значущих подій і не випадати з соціального контексту. Саме тому дослідження механізмів його дії є важливим для розуміння сучасних стратегій просування товарів і послуг.

Формування феномену упущеної вигоди виникає на перетині емоційної та когнітивної сфер поведінки споживача. Його основою є страх втрати потенційної користі або унікальної можливості, що стимулює імпульсивне прийняття рішень. У рекламній практиці це використовується для створення відчуття терміновості та дефіциту, що змушує аудиторію діяти швидше.

Одним із найпоширеніших інструментів у маркетингу є обмежені за часом пропозиції. Формулювання на кшталт «тільки сьогодні», «останні години знижки» або «кількість товару обмежена» формують психологічний тиск на споживача. Людина відчуває ризик втратити вигідну можливість, що знижує рівень раціонального аналізу та прискорює процес ухвалення рішення про покупку.

Важливу роль у посиленні цього ефекту відіграють соціальні мережі, зокрема платформи Instagram, TikTok та Facebook. Саме тут активно демонструються приклади «ідеального життя», популярні тренди та обмежені пропозиції, які підсилюють відчуття того, що користувач може щось втратити, якщо не долучиться до певної активності або не скористається можливістю.

Соціальне порівняння є ще одним механізмом, який посилює страх упущення вигоди. Споживач, спостерігаючи за тим, як інші користуються певними продуктами або отримують переваги, підсвідомо оцінює власний статус. Це формує відчуття дефіциту досвіду або можливостей, що додатково стимулює бажання не залишитися осторонь.

У цифровому маркетингу цей психологічний механізм часто поєднується з персоналізованою рекламою. Алгоритми аналізують поведінку користувача та пропонують релевантні товари саме в той момент, коли ймовірність покупки є

найвищою. У результаті споживач отримує враження «унікальної пропозиції», яка може більше не повторитися.

З позиції поведінкової економіки цей феномен пов'язаний із когнітивним викривленням втрати. Люди зазвичай гостріше реагують на можливі втрати, ніж на рівнозначні вигоди. Тому повідомлення, які акцентують на ризику щось пропустити, є значно ефективнішими за нейтральні інформаційні звернення.

Водночас надмірне використання механізму страху пропустити вигоду може мати негативні наслідки. Постійний психологічний тиск здатен викликати емоційне виснаження, зниження довіри до брендів та формування імпульсивної споживчої поведінки.

Етичний аспект також є важливим. Маркетологи повинні дотримуватися балансу між ефективністю рекламних стратегій та відповідальним ставленням до споживача. Надмірна маніпуляція емоціями може негативно впливати на репутацію бренду.

Сучасні тенденції показують, що використання цього ефекту поступово трансформується: акцент зміщується від страху втрати до підкреслення цінності досвіду, ексклюзивності та соціальної приналежності.

Висновки

Отже, ефект FOMO, або феномен упущеної вигоди, є потужним психологічним інструментом сучасного маркетингу. Він базується на страху втратити можливість та активно використовується для стимулювання швидких рішень споживачів.

Водночас його надмірне застосування може мати негативні наслідки як для аудиторії, так і для брендів. Тому важливим є етичне та збалансоване використання цього психологічного механізму в рекламній діяльності.

Список використаних джерел

1. Синдром FOMO в маркетингу: чому страх втратити стимулює покупки. URL: <https://nethunt.ua/blog/fomo-u-marketingu/>
2. FOMO у маркетингу: як використовувати ефект втрачених можливостей для продажів. URL: <https://www.promodo.ua/blog/fomo-u-marketingu-yak-vikoristovuvati-efekt-vtrachenih-mozhливостей-dlya-prodazhiv>
3. FOMO у маркетингу: як страх щось втратити змушує купувати. URL: <https://marketer.ua/ua/what-is-the-fomo-effect/>
4. Що таке FOMO-маркетинг: на гачку синдрому втраченої вигоди. URL: <https://web-promo.ua/ua/blog/sho-take-fomo-marketing-na-gachku-sindromu-vtrachenoyi-vigodi/>

Секція: Менеджмент та публічне управління

Сучасні виклики формування конкурентних стратегій підприємств - суб'єктів міжнародного бізнесу

Гребініченко Д.Р., здобувачка освітнього ступеня бакалавра

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник:

Калюжна Н.Г., д-р екон. наук, професор

Державний торговельно-економічний університет

Анотація. Досліджено сучасні виклики формування конкурентних стратегій підприємств - суб'єктів міжнародного бізнесу. Визначено вплив глобалізації, цифрової трансформації, геополітичної нестабільності, інноваційного розвитку, ESG-принципів, змін споживчої поведінки та людського капіталу на забезпечення конкурентоспроможності підприємств на міжнародних ринках. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до формування конкурентних переваг в умовах динамічного міжнародного бізнес-середовища.

У сучасних умовах розвитку світової економіки підприємства, що здійснюють міжнародну діяльність, функціонують в середовищі високої конкуренції, швидких технологічних змін та зростаючої невизначеності. Глобалізаційні процеси, цифрова трансформація, геополітичні виклики, зміни споживчої поведінки та посилення вимог до сталого розвитку суттєво впливають на умови ведення міжнародного бізнесу. За таких обставин особливої актуальності набуває формування ефективних конкурентних стратегій, здатних забезпечити стійкість підприємств, зміцнення їхніх позицій на міжнародних ринках та довгостроковий розвиток. У зв'язку з цим важливим є дослідження сучасних викликів, які визначають напрями формування конкурентних стратегій підприємств - суб'єктів міжнародного бізнесу.

Глобалізація посилює конкуренцію на міжнародних ринках, що вимагає від підприємств постійного вдосконалення конкурентних стратегій та швидкої адаптації до змін зовнішнього середовища [1]. За таких умов зростає значення стратегічної гнучкості та здатності підприємств своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Важливими чинниками конкурентоспроможності стають швидкість прийняття управлінських рішень та ефективність адаптації до нових умов діяльності.

Одним із ключових інструментів такої адаптації виступає впровадження сучасних цифрових технологій, які змінюють підходи до ведення міжнародного бізнесу та створення конкурентних переваг. У зв'язку з цим цифрова трансформація бізнесу стає ключовим фактором конкурентоспроможності.

Використання штучного інтелекту, великих даних, автоматизації та цифрових платформ забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємств, оптимізацію бізнес-процесів і створення нових конкурентних переваг [2; 3].

Поряд із технологічними змінами важливим чинником формування конкурентних стратегій виступають сучасні геополітичні виклики та пов'язані з ними ризики ведення міжнародного бізнесу.

Геополітична нестабільність та воєнні конфлікти створюють додаткові ризики для міжнародного бізнесу, впливають на логістичні ланцюги, інвестиційні потоки та доступ до зовнішніх ринків [4]. Одним із проявів даного впливу є порушення глобальних ланцюгів постачання. З метою мінімізації негативних наслідків компанії переглядають підходи до управління постачанням, диверсифікують партнерів та розвивають регіональні виробничі мережі [5]. Водночас адаптація до змін міжнародного бізнес-середовища потребує пошуку нових джерел забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємств. Інноваційна діяльність є важливою складовою сучасних конкурентних стратегій підприємств, оскільки сприяє формуванню стійких конкурентних переваг, підвищенню ефективності діяльності та зміцненню позицій на міжнародних ринках [6; 7]. Практична цінність інновацій полягає у можливості швидше впроваджувати нові рішення, адаптувати продукцію до вимог ринку та підвищувати ефективність використання ресурсів підприємства.

Зростання ролі сталого розвитку та ESG-принципів змінює підходи до стратегічного управління підприємствами. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських факторів у систему управління сприяє підвищенню конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та стійкості бізнесу в умовах зростання уваги до відповідального ведення бізнесу [8]. Для багатьох підприємств дотримання ESG-принципів поступово переходить із категорії рекомендацій до практичної вимоги з боку інвесторів, партнерів та регуляторних інституцій.

Водночас важливим чинником формування конкурентних стратегій залишаються зміни у поведінці споживачів. Врахування зазначених тенденцій потребує від підприємств впровадження клієнтоорієнтованих стратегій, персоналізації продукції та використання омніканальних моделей взаємодії, що сприяє формуванню позитивного клієнтського досвіду та підвищенню лояльності споживачів [9].

Реалізація зазначених підходів значною мірою залежить від наявності кваліфікованих працівників, здатних забезпечувати адаптацію підприємства до змін зовнішнього середовища. Дефіцит висококваліфікованих кадрів та конкуренція за таланти вимагають розвитку сучасних підходів до управління людським капіталом і формування сильного бренду роботодавця як важливого інструменту залучення та утримання персоналу [10].

Для українських підприємств міжнародного бізнесу особливого значення набуває забезпечення стійкості бізнес-моделей, диверсифікація ринків збуту та

інтеграція до європейського економічного простору, що створює додаткові можливості для розвитку та зміцнення конкурентних позицій [11]. Це дозволяє зменшити залежність від окремих ринків, розширити коло потенційних партнерів та підвищити стійкість підприємств до зовнішніх економічних потрясінь.

Таким чином, ефективна конкурентна стратегія підприємства міжнародного бізнесу повинна поєднувати інноваційність, цифровізацію, гнучкість управління, орієнтацію на принципи сталого розвитку та здатність оперативно реагувати на глобальні виклики. Саме комплексний підхід до формування конкурентних переваг забезпечує успішне функціонування підприємств на міжнародних ринках.

Висновки. Сучасне міжнародне бізнес-середовище характеризується високим рівнем динамічності та невизначеності, що вимагає від підприємств постійного вдосконалення конкурентних стратегій. Ключовими чинниками формування конкурентних переваг виступають цифрова трансформація, інноваційний розвиток, стратегічна гнучкість, адаптація до геополітичних ризиків, впровадження принципів сталого розвитку та ефективне управління людським капіталом. Для українських підприємств важливими напрямками підвищення конкурентоспроможності є диверсифікація ринків збуту, інтеграція до європейського економічного простору та забезпечення стійкості бізнес-моделей. Комплексне врахування зазначених факторів сприятиме зміцненню позицій підприємств на міжнародних ринках та їх довгостроковому розвитку.

Список використаних джерел

1. Савченко, В. Ф., & Редька, Є. В. (2014). Конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках. URL: <https://journals.uran.ua/nvgeci/article/view/38014>
2. Солос, М. М. (2025). Сучасні моделі реалізації стратегій цифрової трансформації бізнес-процесів комерційних підприємств в Україні. Економічний вісник КПП. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/328549>
3. Величко, К., Тимохова, Г., & Євтушенко, Г. (2023). Міжнародні бізнес-стратегії цифрової трансформації в умовах «Суспільства 5.0». Економіка та суспільство. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2449>
4. Ушакова, Н. Г. (2025). Вплив геополітики на розвиток міжнародної торгівлі. Бізнес Інформ, (11), 53-61. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-11_0-pages-53_61.pdf
5. Пасенко, В. О. (2024). Теоретичні основи формування міжнародної конкурентоспроможності підприємств у логістичній діяльності. Економічний простір. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/01/196-199-204-pasenko.pdf>

6. Тараненко, І. В., Ліпич, Л. Г., & Ковтуненко, К. В. (2024). Конкурентні бізнес-стратегії підприємств країн ЄС: досвід для України. Академічний огляд, (2). URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2024/2/22-.pdf>
7. Марченко, В. В. (2025). Стратегізація інноваційного розвитку підприємств у контексті аналітико-контролінгового забезпечення. URL: https://cms.economics-management.e-u.edu.ua/uploads/12_a06c05df24.pdf
8. Лівощко, Т. (2022). Моніторинг за ESG-принципами та його вплив на конкурентоспроможність підприємства. Вісник Хмельницького національного університету, (6). № 6. URL: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-26.pdf>
9. Ковальчук, С. В. (2025). Омніканальність як актуальна концепція ведення бізнесу. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки, (81). URL: <https://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1772>
10. Trunina, I., & Pryakhina, K. (2024). Strategic management of a company's employer brand: Experience of international companies. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8de659c3-26de-4182-91ae-60cd12319153/content>
11. Кононенко, В. В. (2024). Диверсифікація українських підприємств на основі впровадження інновацій та партнерства з країнами ЄС. URL: <https://ir.nmu.org.ua/entities/publication/0e3d30aa-8153-41c5-8013-95887a1852b9>

Секція: Інформаційні технології та кібербезпека

Експериментальне дослідження HoneyPOT-пасток (HoneyBOT, Cowrie) як засобу вивчення тактик зловмисників

Воронянський Євгеній Русланович

курсант 3 курсу навчально-наукового інституту № 4
Харківський національний університет внутрішніх справ

Науковий керівник:

Калякін Сергій Володимирович

старший викладач кафедри протидії кіберзлочинності
Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

Зростання кількості та складності кіберзагроз обумовлює необхідність пошуку ефективних проактивних засобів захисту інформаційних систем. Так, за даними CERT-UA, протягом 2024 року в Україні зафіксовано 4 315 кіберінцидентів — на 70 % більше порівняно з попереднім роком [1]. За звітом Verizon DBIR 2024, системні вторгнення становлять 32 % усіх відомих порушень інформаційної безпеки, причому значна частина з них супроводжується застосуванням програм-вимагачів [2]. Класичні засоби захисту (IDS/IPS, антивіруси, брандмауери) дедалі частіше виявляються неефективними проти атак типу zero-day, що актуалізує застосування технологій обману — *deception technologies*, зокрема honeypot-пасток. Глобальний ринок рішень класу honeypot у 2023 році оцінювався у 1,2–2,5 млрд доларів США, а до 2032 року прогнозується його зростання до 4,3–7,8 млрд (CAGR 13,5–15,2 %) [3]. Національний інститут стандартів і технологій США (NIST) у публікації SP 800-53 Rev. 5 рекомендує honeypot-системи як один із базових заходів проактивного захисту [4].

Метою проведеного дослідження є експериментальне порівняння двох honeypot-інструментів різних рівнів взаємодії — HoneyBOT та Cowrie — в умовах ізольованого лабораторного середовища для оцінки їхньої ефективності у виявленні та аналізі тактик зловмисників. Дослідження спрямоване на формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо впровадження honeypot-пасток у внутрішні мережі правоохоронних органів.

Honeypot (з англ. «медова банка») — це спеціалізована система, що цілеспрямовано імітує вразливі сегменти мережі з метою привернення уваги зловмисника та фіксації його дій [5]. За рівнем взаємодії honeypot-технології поділяють на low-, medium- та high-interaction [6]. Більшість наявних наукових праць розглядають ці класи інструментів теоретично або описово, не проводячи

кількісного порівняння на основі реальних даних атак. Поза увагою дослідників, як правило, залишається зіставлення охоплення тактик матриці MITRE ATT&CK у розрізі конкретних утиліт та аналіз їхнього ресурсного навантаження у лабораторних умовах [7].

У межах дослідження розгорнуто ізольоване лабораторне середовище на базі гіпервізора Oracle VirtualBox 7.0 з трьома віртуальними машинами: Kali Linux 2025.2 (атакувальна платформа, IP 192.168.1.224), Windows 10 Pro з HoneyBOT (IP 192.168.1.221) та Ubuntu Server 24.04 LTS з Cowrie у Docker-контейнері (IP 192.168.1.133). Cowrie розгорнуто єдиною командою *docker run*. З машини Kali Linux виконано три типові дії зловмисника: мережева розвідка (*Nmap -sS -sV -O*), brute-force атака на SSH (*Hydra* + словник *rockyou.txt*) та ручна взаємодія з емульованим середовищем Cowrie (введення команд *whoami*, *id*, *uname -a*, *ls -la*, *cat /etc/passwd*). Застосування технологій симуляції та віртуалізації у підготовці фахівців для сектору безпеки та оборони є ефективним засобом відпрацювання практичних навичок протидії кіберзагрозам [9]. Порівняльна характеристика обох інструментів до початку експерименту наведена в табл. 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика HoneyBOT та Cowrie

Характеристика	HoneyBOT	Cowrie
Тип взаємодії	Low-interaction	Medium-interaction
Основна платформа	Windows	Linux / Docker
Підтримувані протоколи	SMB, RDP, HTTP, FTP, Telnet та ін.	SSH (порт 2222), Telnet
Інтерфейс управління	Графічний (GUI) у реальному часі	Консольні + JSON-логи
Відкритість коду	Закритий (комерційний)	Open-source (GitHub)
Розгортання	Простий інсталятор для Windows	Одна Docker-команда
Призначення	Виявлення масових сканувань	Аналіз поведінки після отримання доступу

За результатами проведеного експерименту зафіксовано суттєву відмінність між інструментами за глибиною деталізації дій зловмисника. HoneyBOT зафіксував 47 подій типу «Port Scan» та «Connection Attempt» на портах SMB (445), RDP (3389), HTTP (80/8080) та FTP (21), підтвердивши ефективність у виявленні ранньої розвідки (TA0043). Натомість Cowrie зафіксував 12 спроб brute-force автентифікації, 3 успішних входи під логіном *root* та 18 введених команд, що дозволило детально проаналізувати тактики Initial Access (TA0001) та Execution (TA0002). Порівняльні дані наведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Порівняльний аналіз результатів експерименту HoneyBOT та Cowrie

Критерій порівняння	HoneyBOT	Cowrie
Кількість зафіксованих подій сканування	47	8
Кількість brute-force спроб	0	12
Кількість успішних автентифікацій	0	3
Кількість зафіксованих команд після доступу	0	18
Тактики MITRE ATT&CK	TA0043	TA0043, TA0001, TA0002
Обсяг зібраних логів	~2,8 КБ	~47 КБ
Час розгортання	8 хвилин	4 хвилини
Ресурсоемність (ОЗП)	~180 МБ	~320 МБ

Отримані результати демонструють взаємодоповнюваність інструментів: HoneyBOT ефективно охоплює широкий фронт сканувань та масових атак на рівні мережевої розвідки, тоді як Cowrie забезпечує глибокий аналіз поведінки зловмисника після отримання доступу — фіксує введені команди, спроби завантаження файлів та деталі сесії. Обсяг логів Cowrie (~47 КБ) у 16,8 разів перевищує обсяг логів HoneyBOT (~2,8 КБ), що свідчить про значно більшу інформаційну цінність medium-interaction рішення для форензичного аналізу. Водночас Cowrie розгорнуто вдвічі швидше (4 хвилини проти 8) завдяки Docker-контейнеризації, що спрощує масштабування у реальному середовищі [8].

Наукова новизна роботи полягає у проведенні першого кількісного порівняльного аналізу HoneyBOT та Cowrie в єдиному контрольованому лабораторному середовищі з прив'язкою зафіксованих подій до тактик матриці MITRE ATT&CK. На відміну від наявних описових досліджень, отримані дані дозволяють обґрунтовано обирати тип honeypot залежно від конкретного завдання моніторингу: виявлення масових сканувань (HoneyBOT) або глибокий аналіз поведінки зловмисника (Cowrie). Практичне значення результатів підтверджується можливістю їх застосування при розробці політик реагування на кіберінциденти у підрозділах Національної поліції України.

Дослідження має певні обмеження: експеримент проводився у симульованому, а не реальному продуктивному середовищі, що може обмежувати зовнішню валідність результатів. Крім того, у дослідженні не розглядалися high-interaction honeypot-рішення, а також не тестувалася інтеграція з SIEM-системами для централізованої кореляції подій. Ці аспекти становлять перспективу подальших досліджень.

У подальших дослідженнях доцільно інтегрувати honeypot-пастки у повноцінну SIEM-систему (наприклад, на базі ELK-стеку), розширити спектр тестування high-interaction рішеннями, а також апробувати гібридну схему розгортання у реальному сегменті корпоративної мережі правоохоронного органу.

Список використаних джерел

1. CERT-UA. (2024). Звіт про кіберінциденти в Україні за 2024 рік. <https://cip.gov.ua/ua/news/cert-ua-minulogo-roku-opracyuvala-4315-kiberincidentiv>
2. Verizon. (2024). 2024 Data Breach Investigations Report (DBIR). <https://www.verizon.com/business/resources/reports/2024-dbir-data-breach-investigations-report.pdf>
3. Verified Market Research. (2025). Cybersecurity Honeypot Market Report. <https://www.verifiedmarketresearch.com/product/cybersecurity-honeypot-market/>
4. National Institute of Standards and Technology. (2020). Security and Privacy Controls for Information Systems and Organizations (SP 800-53 Rev. 5). <https://csrc.nist.gov/pubs/sp/800/53/r5/final>
5. CrowdStrike. (2025). What is a honeypot in cybersecurity? <https://www.crowdstrike.com/en-us/cybersecurity-101/exposure-management/honeypots/>
6. Spitzner, L. (2003). Honeypots: Tracking Hackers. Addison-Wesley Professional. <https://theswissbay.ch/pdf/Gentoomen%20Library/Security/0321108957.Addison-Wesley%20Professional.Honeypots-%20Tracking%20Hackers.pdf>
7. Web Decoy. (2025). Mapping honeypot detections to MITRE ATT&CK framework. <https://webdecoy.com/blog/mitre-attack-honeypot-mapping-threat-detection/>
8. Cowrie Project. (2025). Cowrie SSH/Telnet honeypot: Official documentation. <https://docs.cowrie.org/>
9. Андрієнко І.В., Калякін С.В. Роль симуляції та віртуалізації у підготовці кадрів для сектору безпеки та оборони. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (17 квітня 2025 р.). Краматорськ: ДонДУВС, 2025. С. 34–36. https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2025/06/zbirnyk_materialiv_17_kvitnya_2025_compressed.pdf

Секція: Технічні науки

Великі дані як основа сучасних наукових досліджень

Кострікова А.Ю., студентка каф. КМІТ,
Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна

Анотація: У роботі досліджено роль технологій великих даних у розвитку сучасної науки. Розглянуто основні характеристики концепції Big Data, проаналізовано напрями використання великих масивів даних у наукових дослідженнях та визначено їх вплив на процес отримання нових знань. Особливу увагу приділено взаємозв'язку технологій Big Data, машинного навчання та штучного інтелекту. Окреслено переваги та проблеми використання великих даних у сучасному науковому середовищі.

Ключові слова: Big Data, великі дані, наукові дослідження, цифровізація науки, аналіз даних, штучний інтелект, машинне навчання.

У XXI столітті людство вступило в епоху стрімкого зростання обсягів інформації. Цифровізація суспільства, розвиток мережевих технологій, поширення мобільних пристроїв, сенсорних систем та хмарних обчислень призвели до безпрецедентного збільшення кількості даних, що генеруються та накопичуються щодня. За таких умов інформація стає одним із найцінніших ресурсів сучасності, а ефективна робота з нею – важливою передумовою розвитку науки, економіки та суспільства загалом.

Одним із ключових напрямів розвитку інформаційних технологій є концепція Big Data (великі дані), яка охоплює методи, інструменти та підходи до обробки надвеликих масивів структурованої та неструктурованої інформації. На відміну від традиційних систем управління базами даних, технології Big Data дозволяють працювати з такими обсягами інформації, які неможливо ефективно обробляти за допомогою класичних підходів.

Загальноприйнятим є опис великих даних через модель «5V». Першою характеристикою є **Volume** (обсяг), що відображає масштаби накопичення інформації. Другою є **Velocity** (швидкість), яка характеризує темпи надходження та обробки даних у режимі реального часу. Третя характеристика – **Variety** (різноманітність), що охоплює різні формати даних: текстові документи, зображення, аудіо- та відеофайли, показники сенсорів, журнали подій тощо. Додатково враховуються **Veracity** (достовірність) та **Value** (цінність), які визначають якість інформації та її практичну значущість для користувачів і дослідників.

Сучасна наука дедалі більше спирається на аналіз великих масивів даних. Традиційні методи дослідження часто обмежуються невеликими вибірками, тоді як Big Data дозволяє аналізувати практично повні набори доступної інформації. Це сприяє підвищенню точності результатів, зменшенню впливу випадкових

факторів та виявленню закономірностей, які залишаються непомітними при використанні класичних методів аналізу.

Особливого значення великі дані набули у сфері природничих і технічних наук. Наприклад, у галузі астрономії сучасні телескопи генерують терабайти інформації щоденно, що потребує автоматизованих засобів обробки. У біоінформатиці аналіз геномних даних дає змогу вивчати механізми спадковості та розробляти нові підходи до лікування захворювань. У кліматології великі масиви метеорологічних спостережень використовуються для прогнозування змін клімату та моделювання природних процесів.

У комп'ютерних науках технології Big Data стали фундаментом розвитку систем машинного навчання та штучного інтелекту. Ефективність сучасних алгоритмів значною мірою залежить від обсягів даних, які використовуються для навчання моделей. Великі мовні моделі, системи комп'ютерного бачення та рекомендаційні системи створюються на основі аналізу величезних інформаційних масивів. Таким чином, Big Data виступає не лише окремим технологічним напрямом, а й важливим ресурсом для розвитку інтелектуальних інформаційних систем.

Важливим чинником поширення технологій великих даних стала поява спеціалізованих платформ і фреймворків для розподіленої обробки інформації. Серед них особливе місце займають Apache Hadoop, Apache Spark, Apache Kafka та сучасні хмарні сервіси. Використання таких інструментів дозволяє розподіляти обчислювальні навантаження між великою кількістю вузлів та забезпечувати високу продуктивність навіть при роботі з петабайтними обсягами інформації.

Попри значні переваги, використання великих даних супроводжується низкою проблем. Однією з найактуальніших є забезпечення конфіденційності та безпеки інформації. Значні масиви даних можуть містити персональну або комерційно чутливу інформацію, що потребує впровадження сучасних криптографічних механізмів захисту. Крім того, важливою проблемою залишається якість даних, оскільки помилки, дублювання та неповнота інформації можуть суттєво впливати на результати аналізу.

Не менш важливими є етичні аспекти використання великих даних. Сучасні дослідники звертають увагу на необхідність забезпечення прозорості алгоритмів аналізу, недопущення дискримінації при використанні автоматизованих систем прийняття рішень та дотримання принципів академічної доброчесності під час роботи з цифровими даними.

Отже, технології Big Data є одним із ключових факторів розвитку сучасної науки та невід'ємною складовою цифрової трансформації суспільства. Аналіз великих масивів інформації дозволяє отримувати нові знання, підвищувати ефективність наукових досліджень і створювати інноваційні технологічні рішення. Подальший розвиток методів обробки даних, штучного інтелекту та хмарних обчислень сприятиме розширенню можливостей використання великих даних у різних галузях науки та техніки.

Список використаних джерел

1. Han J., Pei J., Tong H. Data Mining: Concepts and Techniques. 4th Edition. Burlington: Morgan Kaufmann, 2022.
2. Leskovec J., Rajaraman A., Ullman J. Mining of Massive Datasets. 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
3. Kitchin R. The Data Revolution: Power, Data Infrastructures and the Consequences of Big Data. London: Sage Publications, 2021.

Використання JavaScript для покращення користувачького досвіду у веб-дизайні

Кострікова Анна Юрїївна, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня
Факультет Комп'ютерних наук

Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна

Морозова Анна Іванівна, к.т.н., доцент кафедри Комп'ютерного моделювання та інтелектуальних технологій

Харківський національний університет радіоелектроніки, Україна

У сучасному інформаційному суспільстві вебресурси стали невід'ємною складовою цифрового середовища та важливим інструментом комунікації, навчання, електронної комерції та надання послуг. Зростання кількості вебдодатків і цифрових платформ суттєво вплинуло на вимоги до якості веб-дизайну та організації взаємодії користувача з вебінтерфейсом. Сучасні користувачі очікують від вебресурсів не лише привабливого візуального оформлення, але й високої швидкості роботи, інтуїтивної навігації та комфортної взаємодії з інтерфейсом.

У зв'язку з цим важливого значення набуває поняття користувачького досвіду (UX), яке охоплює загальне сприйняття користувачем вебресурсу, рівень його зручності, доступності та функціональності. Ефективний UX-дизайн спрямований на створення комфортного цифрового середовища, що дозволяє користувачеві швидко отримувати необхідну інформацію та ефективно взаємодіяти з вебресурсом. Одним із ключових інструментів забезпечення якісного користувачького досвіду є JavaScript.

Актуальність теми полягає у необхідності дослідження сучасних засобів покращення користувачького досвіду у веб-дизайні та аналізу ролі JavaScript у розвитку інтерактивних вебтехнологій. У сучасних умовах цифровізації ефективність вебресурсу значною мірою залежить від якості його інтерфейсу та рівня адаптації до потреб користувача.

Однією з головних переваг JavaScript є можливість створення динамічного інтерфейсу користувача. За допомогою цієї мови програмування реалізуються інтерактивні меню, анімації, модальні вікна, випадаючі списки, інтерактивні кнопки, галереї зображень та системи перевірки введених даних. Такі елементи покращують навігацію вебресурсом та спрощують взаємодію користувача з інформацією.

Особливе значення JavaScript має у забезпеченні адаптивності вебресурсів. Сучасні вебсайти повинні коректно працювати на різних типах пристроїв, включаючи смартфони, планшети та персональні комп'ютери. Використання JavaScript дозволяє змінювати поведінку елементів інтерфейсу залежно від характеристик пристрою та способу взаємодії користувача з вебресурсом. Це

сприяє створенню універсального цифрового середовища та забезпечує зручність користування незалежно від технічних умов.

Важливим напрямом використання JavaScript є оптимізація швидкості взаємодії користувача з вебресурсом. Сучасні вебдодатки активно використовують технології асинхронного завантаження даних, що дозволяє оновлювати окремі елементи сторінки без повного перезавантаження сайту. Це значно покращує продуктивність вебресурсів та забезпечує більш плавну й ефективну роботу інтерфейсу.

JavaScript також відіграє важливу роль у створенні анімацій та візуальних ефектів. Плавні переходи між сторінками, анімовані елементи, інтерактивні слайдери та ефекти прокручування підвищують привабливість вебресурсів і позитивно впливають на емоційне сприйняття користувачем цифрового середовища. Використання таких технологій дозволяє зробити взаємодію з вебсайтом більш природною та інтуїтивною.

Суттєвий вплив на розвиток інтерактивного веб-дизайну мали сучасні JavaScript-фреймворки та бібліотеки, серед яких найбільш поширеними є React, Vue.js та Angular. Використання цих технологій дозволяє створювати складні вебдодатки з високим рівнем інтерактивності, швидкою обробкою даних та ефективною організацією користувацького інтерфейсу.

Разом із перевагами використання JavaScript існують і певні проблеми. Надмірна кількість скриптів може негативно впливати на продуктивність вебресурсів та швидкість їх завантаження. Крім того, важливими залишаються питання безпеки та оптимізації коду. Некоректне використання JavaScript може призводити до помилок у роботі вебдодатків або виникнення вразливостей у системі захисту даних. Саме тому сучасна веброзробка потребує дотримання принципів оптимізації, структурованості програмного коду та ефективного використання ресурсів браузера.

Таким чином, JavaScript є важливим інструментом покращення користувацького досвіду у сучасному веб-дизайні. Завдяки використанню інтерактивних технологій забезпечується створення функціональних, адаптивних та зручних вебресурсів, орієнтованих на потреби користувача. Подальший розвиток веб-дизайну безпосередньо пов'язаний із удосконаленням технологій інтерактивної взаємодії та розширенням можливостей JavaScript у сфері створення сучасних цифрових інтерфейсів.

Список використаних джерел

1. Garrett, J. J. (2010). *The elements of user experience: User-centered design for the web and beyond* (2nd ed.). New Riders.
2. Krug, S. (2014). *Don't make me think: A common sense approach to web usability* (3rd ed.). New Riders.
3. Norman, D. A. (2013). *The design of everyday things* (Revised and expanded ed.). Basic Books.

<https://doi.org/10.70286/science-vector.02062026.001>

“AntiMicroStep” – innovative method for prevention and treatment of foot mycoses in form of polymer films

Olga Greyda, High Schooler, 10-W Grade, Lyceum №5. Ivano-Frankivsk
Mariia Karpets, Associate Professor Biochemistry Department
Ivano-Frankivsk National Medical University, PhD

Introduction:

The global prevalence of foot mycoses, particularly those involving yeast-like fungi of the genus *Candida* and molds such as *Aspergillus*, remains a critical challenge for modern dermatology. This issue is especially acute for individuals in extreme conditions, such as military personnel, where prolonged wearing of closed footwear and high humidity create an ideal environment for pathogenic microflora [1,2]. Conventional treatments forms like ointments or gels are often ineffective in these scenarios because they are easily removed by mechanical friction or absorbed by closing, leading to inconsistent drug concentrations. Furthermore, the need for frequent reapplication can facilitate the development of microbial resistance. Consequently, there is a pressing need for advanced delivery systems that provide long-lasting adhesion and controlled release of active substances.

Materials and Methods:

To address these limitations, we developed a biocompatible delivery system using synthetic polyvinyl alcohol (PVA) as a structural framework. Unlike natural biopolymers which can be brittle or susceptible to thermal degradation, PVA offers high tensile strength and flexibility. The synthesis process involved the chemical crosslinking of PVA with lactic acid through thermal activation in a microwave field. This method was chosen as an energy-efficient alternative to industrial X-ray radiation [3,4]. The crosslinking occurs via an esterification reaction between the carboxyl groups of lactic acid and hydroxyl groups of the PVA chains, creating a stable system. Our experiments determined that the optimal mass ratio for the base is 2:15:5 of PVA, distilled water, and lactic acid, respectively, which ensures a homogeneous and elastic structure.

Pharmaceutical Incorporation:

The therapeutic efficacy of the films was enhanced by incorporating several antifungal agents. We investigated the effects of nitrofungin (2-chloro-4-nitrophenol), which provides a strong fungistatic effect, and the complex components of Teymurov's paste [5]. The latter includes zinc oxide as an adsorbent and various antiseptics like boric acid and formaldehyde to prevent bacterial proliferation. Additionally, a natural

extract of propolis was tested, containing a complex mixture of flavonoids and phenolic compounds known for their antimicrobial properties. The incorporation of these substances into the PVA matrix allows for a “smart” delivery system where the polymer acts as a reservoir, releasing the drug gradually as the film interacts with the moisture on the skin.

Physico-Chemical Analysis and Swelling Dynamics

A primary indicator of the quality and drug-release potential of these films is their degree of swelling. We found that the swelling capacity varies significantly depending on the added active components [6]. Films containing nitrofungin showed the highest swelling at 80%, which facilitates a rapid initial release of the active substance. In contrast, films with propolis demonstrated the lowest swelling due to the hydrophobic nature of beeswax and plant resins within the extract. The Teymurov's paste formulation provided a balanced swelling of 73%, maintaining structural stability while allowing effective moisture absorption. These dynamics are crucial for predicting the duration of the therapeutic effect and ensuring the film does not degrade too quickly during use.

Microbiological Efficacy and pH Regulation

The effectiveness of the films is closely tied to their ability of restore the skin's natural acidic environment. Foot mycoses typically shift the skin's pH toward alkaline levels, destroying the protective acid mantle [7]. Our synthesized films act as exogenous regulators; specifically, the nitrofungin-based film lowered pH to 2.94. This acidification inactivates fungi and supports the skin's natural recovery processes. Microbiological testing against opportunistic fungi confirmed that samples containing nitrofungin and Teymurov's paste were the most effective. For instance, the nitrofungin film produced a growth inhibition zone of 49 mm against *Aspergillus niger*, outperforming the base polymer and propolis-based samples.

Conclusions:

This study demonstrates the successful synthesis of elastic and stable polymer medicinal films using microwave-assisted chemical crosslinking. The integration of lactic acid serves a dual purpose: acting as a crosslinking agent for the PVA matrix and providing a therapeutic pH-lowering effect. The resulting materials possess the necessary elasticity and vapor permeability for practical medical use. These films offer a significant advantage over traditional creams by ensuring a sustainable therapeutic presence on the affected surface. Given their moisture-absorbing properties and high antimicrobial activity, these films can be utilized for the production of preventive insoles or for impregnating textiles to protect individuals in high-risk environments from fungal infections.

References

1. Deng Li, Siqi Fan, Haochen Zhao, Jiayi Song, Linfen Guo, Wei Li, Xuewen Xu and Qingfeng Li (2025) Worldwide trends and future projections of fungal skin disease burden: a comprehensive analysis from the Global Burden of Diseases study 2021 *Front. Public Health* 13:1580221. doi: 10.3389/fpubh.2025.1580221

2. Liu D, Zhou R and Gao X (2025) Recent innovations and challenges in the treatment of fungal infections. *Front. Cell. Infect. Microbiol.* 15:1676009., 2025 doi: 10.3389/fcimb.2025.1676009
3. Stella Wolfgruber, Jon Salmanton-García, Marius Paulin Ngouanom Kuate, Martin Hoenigl, Jose Guillermo Pereira Brunelli (2024) Antifungal pipeline: New tools for the treatment of mycoses. *Revista Iberoamericana de Micología*, Volume 41, Issue 4 doi.org/10.1016/j.riam.2024.11.001.
4. Gupta AK, Liddy A, Wang T. (2026) New and Investigational Treatment Options for Dermatomycosis in the Era of Antifungal Resistance. *J Fungi (Basel)*. 2026 Mar 19;12(3):221. doi: 10.3390/jof12030221.
5. Susan, V.; Lang, M.; Sabou, M.; Bourel-Bonnet, L. (2025) Antifungal Drugs for the Treatment of Invasive Fungal Infections—A Limited Therapeutic Toolbox Facing Growing Resistances. *Pharmaceuticals* 2025, 18, 1220. <https://doi.org/10.3390/ph18081220>
6. Prytula, R. L., Bushuieva, I. V., Lysianska, G. P., & Parchenko, V. V. (2025). Study of the influence of the composition of a cream for topical therapy of foot mycosis on its consistency properties. *Farmatsevtychnyi Zhurnal*, (1), 58-65. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.1.25.05>
7. Mijaljica, D.; Spada, F.; Harrison, I.P. Emerging (2022) Trends in the Use of Topical Antifungal-Corticosteroid Combinations. *J. Fungi* , 8, 812. <https://doi.org/10.3390/jof8080812>

Секція: Психологія та психіатрія

Психологічні чинники професійного вигорання молодих спеціалістів на етапі професійної адаптації

Королук Олена Миколаївна, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня
Факультет права, публічного управління та національної безпеки
Поліський національний університет, Україна

Вступ. У сучасних реаліях професійного середовища проблема професійного вигорання набуває особливої актуальності серед молодих спеціалістів та супроводжується значним психоемоційним навантаженням, необхідністю швидкої адаптації до умов праці та високими вимогами до професійної компетентності. Це зумовлює зростання ризику виникнення професійного вигорання вже на ранніх етапах становлення кар'єри, що негативно впливає на психологічне благополуччя особистості, ефективність праці та професійну самореалізацію. Молоді спеціалісти є однією з найбільш уразливих категорій щодо розвитку синдрому вигорання через недостатній професійний досвід, високий рівень тривожності, невпевненість у власних компетенціях та труднощі професійної адаптації. Ключовими факторами виникнення професійного вигорання в Україні є хронічний стрес, що спричинений війною, низька заробітна плата та нестабільність ситуації в країні та на ринку праці. Професійне вигорання розглядається як стан емоційного, психічного та фізичного виснаження, що виникає внаслідок тривалого впливу професійних стресорів. Найчастіше воно проявляється через емоційне виснаження, деперсоналізацію та зниження професійної мотивації. Високий рівень відповідальності, невідповідність між професійними очікуваннями та реальністю, емоційне перенавантаження й недостатній досвід подолання стресових ситуацій створюють умови для швидкого розвитку емоційного виснаження (Maslach & Leiter, 2016) [2]. Особливу роль у формуванні професійного вигорання відіграють індивідуально-психологічні особливості особистості, зокрема рівень самооцінки, тривожності, емоційної стабільності та сформованість навичок саморегуляції. Попри значний інтерес сучасних дослідників до проблеми професійного вигорання, специфіка його розвитку у молодих спеціалістів вивчена фрагментарно. Зокрема, бракує цілісних даних щодо психологічних чинників, які провокують цей стан на етапі входження в професію. Метою дослідження стало вивчення та узагальнення цих чинників та визначення можливостей його профілактики.

Основна частина. Для дослідження чинників професійного вигорання було використано Опитувальник професійного вигорання Маслач (MBI) в адаптації

Н. Є. Водоп'янової та О. С. Старченкової, а також методика діагностики емоційного вигорання В. В. Бойка.

Головним завданням дослідження було проаналізувати психологічні аспекти синдрому професійного вигорання в молодих осіб на початку їхньої кар'єри. Учасниками експериментальної частини стали молодші спеціалісти закладів освіти, медичних установ, ІТ-компаній та центрів соціальних служб міста Одеси та Одеської області (загальна кількість організацій – 7). Цільова вибірка охоплювала 68 осіб молодого віку від 22 до 28 років зі стажем роботи від 6 місяців до 5 років.

На кількісному рівні результати опитування щодо професійного вигорання за опитувальником Маслач (МВІ), адаптованим Н. Є. Водоп'яною та О. С. Старченковою, показали, що компонент редуції особистісних досягнень виявився найбільш вираженим (31,2 бали), що свідчить про втрату молодими спеціалістами впевненості у власній професійній ефективності та зниженні професійної самооцінки. Середній показник емоційного виснаження становить 27,8 бала і лише 13,4 бала – показник деперсоналізації. Подібні результати описані у працях С. Maslach та М. Leiter (2016), які зазначають, що молоді працівники особливо гостро переживають розрив між професійними очікуваннями та реальними умовами праці [2].

Високий рівень загального професійного вигорання спостерігався у 39,7 % респондентів, тоді як низький рівень був лише у 11,8 %. Отримані дані узгоджуються з результатами сучасних досліджень, які вказують на зростання поширеності професійного вигорання серед молодих фахівців у перші роки професійної діяльності (Woo et al., 2020).

Порівняльний аналіз продемонстрував статистично значущі відмінності за стажем роботи. Проблема професійного вигорання виникає вже на ранніх етапах професійної діяльності. Це особливо виражено в період від 6 місяців до 2 років стажу роботи. З огляду на результати дослідження, емоційне виснаження (30,2 бала) підтверджує критичність вигорання в початковий період кар'єри. Такі дані узгоджуються з позицією Сальваджіоні (2017) про те, що саме початкові етапи професійного становлення є критичними щодо формування синдрому професійного вигорання [4].

Аналіз за методикою В. В. Бойко показав, що 48,5 % молодих спеціалістів перебувають на фазі «резистенція», 35,3 % - на фазі «виснаження», та лише 16,2 % – на початковій фазі «напруга». Це підтверджує тенденцію до швидкого переходу молодих працівників до критичних фаз професійного вигорання, що також відзначається у дослідженнях професійного стресу та адаптації молодих спеціалістів (Montgomery et al., 2021).

Кореляційний аналіз виявив сильний прямий зв'язок між емоційним виснаженням та редуцією особистісних досягнень ($r = 0,68$; $p < 0,01$), що свідчить про взаємозумовленість емоційного виснаження та втрати професійної впевненості. Схожі закономірності встановлено у дослідженнях Dyrbye et al.

(2019), де професійне виснаження безпосередньо пов'язується зі зниженням самооцінки професійної компетентності [1].

Порівняльний аналіз продемонстрував статистично значущі відмінності за статтю. У жінок рівень емоційного виснаження виявився вищим (29,4 бала проти 24,1 у чоловіків; $t = 2,87$; $p < 0,01$), що підтверджується результатами сучасних досліджень щодо більшої емоційної залученості жінок у професійну діяльність (Purvanova & Muros, 2010).

За сферами діяльності найвищі показники вигорання були зафіксовані у працівників освіти та охорони здоров'я, що пояснюється високою інтенсивністю емоційної взаємодії та психологічним навантаженням.

Отримані результати засвідчують необхідність розробки комплексних програм профілактики професійного вигорання, які мають включати психологічний супровід молодих спеціалістів, розвиток навичок емоційної саморегуляції, формування стресостійкості та підтримку сприятливого психологічного клімату в колективі.

Висновки. Результати дослідження підтвердили, що професійне вигорання є поширеним явищем серед молодих спеціалістів уже на ранніх етапах професійного становлення. Найбільш вираженими проявами є емоційне виснаження та редукція особистісних досягнень, що негативно впливає на професійну мотивацію, психологічне благополуччя та ефективність професійної діяльності. Особливо вразливими до розвитку професійного вигорання є жінки, працівники сфер освіти та охорони здоров'я, а також спеціалісти зі стажем роботи до двох років. Це зумовлює необхідність впровадження комплексних профілактичних програм, спрямованих на підтримку психологічного здоров'я молодих фахівців та їх успішну професійну адаптацію.

Список використаних джерел

1. Dyrbye, L. N., West, C. P., Sinsky, C. A., Goeders, L. E., Satele, D. V., Tutty, M. A., & Shanafelt, T. D. (2019). Medical licensure questions and physician reluctance to seek care for mental health conditions. *Mayo Clinic Proceedings*, 92(10), 1486–1493. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2017.06.020>
2. Maslach, C., & Leiter, M. P. (2016). Burnout: A multidimensional perspective. In C. L. Cooper & J. C. Quick (Eds.), *The handbook of stress and health* (pp. 36–56). Wiley.
3. Purvanova, R. K., & Muros, J. P. (2010). Gender differences in burnout: A meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 77(2), 168–185. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.04.006>
4. Salvagioni, D. A. J., Melanda, F. N., Mesas, A. E., González, A. D., Gabani, F. L., & Andrade, S. M. (2017). Physical, psychological and occupational consequences

of job burnout: A systematic review of prospective studies. PLoS ONE, 12(10), e0185781. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185781>

5. West, C. P., Dyrbye, L. N., Erwin, P. J., & Shanafelt, T. D. (2018). Interventions to prevent and reduce physician burnout: A systematic review and meta-analysis. *The Lancet*, 388(10057), 2272–2281. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)31279-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)31279-X)

6. Woo, T., Ho, R., Tang, A., & Tam, W. (2020). Global prevalence of burnout symptoms among nurses: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Psychiatric Research*, 123, 9–20. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2019.12.015>

Ефективність програми психологічного супроводу для ранньої профілактики професійного вигорання

Королюк Олена Миколаївна, здобувач вищої освіти бакалаврського рівня
Факультет права, публічного управління та національної безпеки
Поліський національний університет, Україна

Вступ. Проблема професійного вигорання молодих спеціалістів набуває особливої актуальності в умовах сучасного суспільства, що характеризується високою інтенсивністю праці, емоційною перевантаженістю та постійною необхідністю адаптації до професійних викликів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, професійне вигорання розглядається як синдром, що виникає внаслідок хронічного стресу на робочому місці, з яким людина не змогла ефективно впоратися. Науковці зазначають, що молоді спеціалісти є особливо вразливою категорією через недостатній професійний досвід, нестійкість професійної ідентичності та обмежені навички емоційної саморегуляції (Maslach & Leiter, 2016; Bakker & Demerouti, 2017).

У сучасних дослідженнях професійне вигорання розглядається як багатокомпонентний феномен, який включає емоційне виснаження, деперсоналізацію та редукцію особистісних досягнень (Maslach, Jackson & Leiter, 2018). Водночас особлива увага приділяється пошуку ефективних профілактичних програм, спрямованих на формування психологічної стійкості та навичок саморегуляції у фахівців на початку професійної діяльності (Schaufeli, 2021).

Метою дослідження стало визначення ефективності авторської програми психологічного супроводу «Стійкість молодого спеціаліста» у профілактиці професійного вигорання. Програма була розроблена на основі результатів констатувального етапу дослідження, під час якого у 39,7 % молодих спеціалістів виявлено високий рівень професійного вигорання, з переважанням емоційного виснаження та редукції особистісних досягнень.

Основна частина. Програма психологічного супроводу включала 8 групових занять тривалістю по 2 години та реалізовувалася у групах по 8–12 осіб. Основними формами роботи стали психоосвіта, когнітивно-поведінкові техніки, арт-терапевтичні вправи, релаксаційні методики, групова дискусія та саморефлексія. Важливими компонентами програми були ведення щоденника емоцій, самоаналіз емоційних станів та формування навичок усвідомленої саморегуляції. Програма базувалася на принципах комплексності, системності, індивідуального підходу та практичної спрямованості.

Таблиця 1. План тренінгової програми «Стієкість молодого спеціаліста»

№ заняття	Блок / Тема заняття	Основні методи та вправи	Тривалість
1–2	Діагностика та усвідомлення стану	Психоосвіта про вигорання, самодіагностика МВІ, арт-діагностика	4 год.
3–4	Робота з професійними установками та самооцінкою	Когнітивні техніки, робота з перфекціонізмом, вправи на ресурсність	4 год.
5–6	Емоційна саморегуляція та стрес-менеджмент	Дихальні техніки, прогресивна м'язова релаксація, арт-терапія	4 год.
7–8	Інтеграція та формування індивідуального плану	Групова дискусія, складання «Анти-вигорання плану», рефлексія	4 год.

Для оцінки ефективності програми було проведено повторне психодіагностичне обстеження 68 респондентів із використанням Опитувальника професійного вигорання Маслач (МВІ) в адаптації Н. Є. Водоп'янової та О. С. Старченкової, а також методики діагностики емоційного вигорання В. В. Бойка. Результати формувального етапу продемонстрували статистично значуще зниження рівня професійного вигорання за всіма компонентами.

Таблиця 2. Динаміка показників професійного вигорання до і після участі у програмі (n = 68)

Компонент	До програми (середній бал)	Після програми (середній бал)	Зміна (бали)	t-критерій	p-рівень
Емоційне виснаження	27,8	18,4	-9,4	5,72	< 0,001
Деперсоналізація	13,4	9,7	-3,7	3,81	< 0,01
Редукція особистісних досягнень	31,2	22,6	-8,6	4,93	< 0,001
Загальний індекс вигорання	72,4	50,7	-21,7	6,14	< 0,001

Після завершення програми було зафіксовано суттєве зниження проявів професійного вигорання серед учасників дослідження, що свідчить про її високу психологічну та практичну значущість. Зокрема частка респондентів із високим рівнем професійного вигорання зменшилася з 39,7 % до 11,8 %, тоді як кількість

осіб із низьким рівнем зростає з 11,8 % до 52,9 %. Отримані результати вказують на позитивну динаміку психоемоційного стану учасників та покращення їхньої адаптації до професійного навантаження.

Найбільш виражені позитивні зміни зафіксовано за показниками емоційного виснаження та редукції особистісних досягнень. Це може свідчити про те, що учасники програми поступово відновлювали внутрішній психологічний ресурс, знижували рівень хронічного стресу та починали більш позитивно оцінювати власну професійну компетентність і значущість своєї діяльності. Відомо, що емоційне виснаження є центральним компонентом синдрому професійного вигорання та проявляється у відчутті психічної спустошеності, втрати мотивації та емоційної віддачі у професійній взаємодії. Водночас редукція особистісних досягнень супроводжується зниженням самооцінки, професійної впевненості та відчуттям неефективності власної праці.

Результати, отримані за методикою В. В. Бойка, також підтвердили ефективність реалізованої програми. Частка респондентів, у яких була сформована фаза «виснаження», знизилася з 35,3 % до 13,2 %. Це є важливим показником, оскільки саме фаза виснаження характеризує найбільш глибокий рівень емоційного та психофізіологічного виснаження особистості, що супроводжується зниженням емоційної чутливості, розвитком психосоматичних проявів, дратівливістю, апатією та професійною дезадаптацією.

Отримані результати дозволяють припустити, що впроваджена програма сприяла розвитку навичок емоційної саморегуляції, підвищенню стресостійкості, формуванню більш адаптивних копінг-стратегій та усвідомленню важливості психологічного відновлення. Психоедукаційний компонент програми, ймовірно, допоміг учасникам краще зрозуміти механізми виникнення професійного вигорання, своєчасно розпізнавати його симптоми та застосовувати практики профілактики емоційного перенапруження.

Висновок. Таким чином, результати узгоджуються з сучасними дослідженнями, які підтверджують доцільність використання групових програм психологічної підтримки, когнітивно-поведінкових методів та розвитку навичок емоційної регуляції у профілактиці професійного вигорання (West et al., 2020; Salvagioni et al., 2017). Науковці підкреслюють, що саме раннє втручання та формування психологічної стійкості є одним із ключових чинників збереження психічного здоров'я молодих фахівців [6].

Отже, апробація авторської програми «Стійкість молодого спеціаліста» підтвердила її високу ефективність у зниженні рівня професійного вигорання та розвитку адаптивних стратегій психологічної саморегуляції. Практична значущість дослідження полягає у можливості впровадження програми в організаціях, освітніх установах та системі психологічного супроводу молодих спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Bakker A. B., Demerouti E. (2017). Job demands–resources theory: Taking stock and looking forward. *Journal of Occupational Health Psychology*, 22(3), 273–285. <https://doi.org/10.1037/ocp0000056>
2. Maslach C., Leiter M. P. (2016). Understanding the burnout experience: Recent research and its implications for psychiatry. *World Psychiatry*, 15(2), 103–111. <https://doi.org/10.1002/wps.20311>
3. Maslach C., Jackson S. E., Leiter M. P. (2018). *Maslach Burnout Inventory Manual* (4th ed.). Mind Garden.
4. Salvagioni D. A. J., Melanda F. N., Mesas A. E., Gonzalez A. D., Gabani F. L., Andrade S. M. de. (2017). Physical, psychological and occupational consequences of job burnout: A systematic review of prospective studies. *PLoS ONE*, 12(10), Article e0185781. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185781>
5. Schaufeli W. B. (2021). Burnout: A Short socio-cultural history. In S. Dhiman (Ed.), *Burnout, fatigue, exhaustion* (pp. 105-127). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-57629-4_6
6. West C. P., Dyrbye L. N., Shanafelt T. D. (2020). Physician burnout: Contributors, consequences and solutions. *Journal of Internal Medicine*, 283(6), 516–529. <https://doi.org/10.1111/joim.12752>

Вплив коротких відеоформатів на увагу та мислення молоді

Дяченко Дарія Олександрівна, здобувачка вищої освіти
Факультет психології та соціальної роботи
Кафедра загальної психології і психологічного консультування
ОНУ імені І. І. Мечникова

Стрімкий розвиток цифрових технологій суттєво змінив способи отримання інформації сучасною молоддю. Особливого поширення набули короткі відеоформати, представлені на таких платформах, як TikTok, Instagram Reels та YouTube Shorts. Вони дозволяють швидко споживати великі обсяги контенту, отримувати нові знання, розважатися та підтримувати соціальну взаємодію. Водночас зростання популярності таких форматів викликає значний інтерес серед психологів, педагогів та науковців, які досліджують їхній вплив на когнітивні процеси молодого покоління.

Сьогодні молоді люди щодня переглядають десятки або навіть сотні коротких відеороликів. Інформація подається у стислому вигляді, супроводжується яскравими візуальними ефектами, музикою та швидкою зміною кадрів. Такі особливості здатні впливати на механізми сприйняття, концентрацію уваги, пам'ять і особливості мислення, що робить цю проблему актуальною для сучасної психологічної науки.

Увага є одним із базових психічних процесів, який забезпечує вибіркове сприйняття інформації та підтримання зосередженості на певному об'єкті. Під впливом коротких відеоформатів змінюється характер взаємодії людини з інформаційним середовищем. Молодь звикає до швидкого отримання нових стимулів, що сприяє формуванню потреби у постійній зміні інформаційних повідомлень. У результаті тривале зосередження на одному завданні може вимагати більших вольових зусиль, ніж раніше.

Однією з характерних особливостей коротких відео є висока насиченість контенту. За декілька секунд користувач отримує значний обсяг візуальної та звукової інформації. Такий формат стимулює швидке переключення уваги між різними об'єктами та повідомленнями. З одного боку, це сприяє розвитку навичок оперативного реагування на нові стимули. З іншого боку, постійне перемикавання може ускладнювати виконання діяльності, яка потребує тривалого зосередження та глибокого аналізу.

Важливим аспектом є вплив коротких відеоформатів на процеси мислення. Сучасний цифровий контент часто орієнтований на швидке сприйняття та миттєве отримання результату. У таких умовах молодь звикає до коротких повідомлень, лаконічних пояснень та стислих висновків. Це може сприяти формуванню фрагментарного сприйняття інформації, коли окремі факти

засвоюються без достатнього розуміння їхніх взаємозв'язків та причинно-наслідкових залежностей.

Разом із тим не можна однозначно оцінювати вплив коротких відео як виключно негативний. Багато освітніх платформ активно використовують цей формат для популяризації науки, вивчення іноземних мов, розвитку професійних навичок та поширення корисної інформації. Завдяки стислому поданню матеріалу користувачі можуть швидко ознайомитися з новими поняттями, актуальними дослідженнями або практичними рекомендаціями. У такому випадку короткі відео виконують функцію первинного ознайомлення з темою та стимулюють подальше поглиблене вивчення матеріалу.

Особливу увагу дослідники приділяють питанням критичного мислення. Через високу швидкість поширення контенту користувачі нерідко сприймають інформацію без достатньої перевірки її достовірності. Алгоритми соціальних мереж формують персоналізовану стрічку, яка демонструє матеріали відповідно до попередніх уподобань людини. Це може обмежувати різноманітність інформаційного простору та створювати умови для однобічного сприйняття подій.

Важливим чинником є також вплив коротких відеоформатів на пам'ять. Постійний потік нових повідомлень нерідко зменшує час, необхідний для осмислення та закріплення отриманих відомостей. Унаслідок цього інформація може швидко забуватися або залишатися на поверхневому рівні засвоєння. Водночас регулярне використання мультимедійних матеріалів сприяє кращому запам'ятовуванню окремих образів, символів та візуальних елементів.

Не менш важливим є емоційний аспект впливу цифрового контенту. Короткі відео часто викликають сильні емоційні реакції завдяки яскравому оформленню та динамічному сюжету. Емоційне залучення підвищує інтерес до перегляду та стимулює повторне використання платформи. Однак надмірна залежність від швидкого отримання позитивних вражень може знижувати толерантність до діяльності, яка потребує терпіння, послідовності та тривалої розумової роботи.

Слід зазначити, що вплив коротких відеоформатів значною мірою залежить від індивідуальних особливостей користувача. Важливу роль відіграють вік, рівень цифрової грамотності, особистісні характеристики, навчальна мотивація та загальна культура використання інформаційних технологій. За умови свідомого та поміркованого споживання контенту негативні наслідки можуть бути мінімізовані.

Ефективним способом збереження когнітивного балансу є поєднання швидких цифрових форматів із діяльністю, яка сприяє розвитку концентрації уваги та аналітичного мислення. До таких видів діяльності належать читання книг, виконання навчальних завдань, участь у дискусіях, дослідницька робота та творчі заняття. Саме різноманітність інтелектуальної активності забезпечує гармонійний розвиток особистості в умовах цифрового середовища.

Висновки

Таким чином, короткі відеоформати стали невід’ємною складовою інформаційного простору сучасної молоді. Їхній вплив на увагу та мислення має комплексний характер і поєднує як позитивні, так і потенційно ризиковані аспекти. З одного боку, вони забезпечують швидкий доступ до знань, сприяють оперативному засвоєнню інформації та підтримують інтерес до навчання. З іншого боку, надмірне споживання такого контенту може ускладнювати тривалу концентрацію, стимулювати поверхневе сприйняття матеріалу та послаблювати навички глибокого аналізу. Тому важливим завданням сучасного суспільства є формування культури усвідомленого використання цифрових ресурсів, що дозволить максимально ефективно використовувати їхній потенціал для розвитку молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Постійний перегляд коротких відео в TikTok та Instagram може «псувати мозок»: що з’ясували вчені. URL: https://sud.ua/uk/news/obshchestvo/355212-postoyannyy-prosmotr-korotkikh-video-v-tiktok-i-instagram-mozhet-portit-mozg-cto-vyyasnili-uchenyegoogle_vignette
2. TikTok і підлітки: як короткі відео змінюють психіку дітей і чому дорослі говорять про обмеження. URL: <https://www.unian.ua/science/korotki-video-z-tiktok-youtube-ta-instagram-negativno-vplivayut-na-mozok-lyudini-doslidzhennya-12888522.html>
3. Епоха кліпового мислення: як короткі відео руйнують увагу та пам’ять. URL: <https://infolight.ua/2025/10/16/epoha-klipovogo-myslennya-yak-korotki-video-rujnuyut-uvagu-ta-ram-yat/>
4. Як перегляд коротких відео робить нас імпульсивними, невдоволеними та заздрісними — нові дослідження науковців. URL: <https://tykyiv.com/progresivnij/iak-peregliad-korotkikh-video-robit-liudei-impulsivnimi-nevdovolenimi-ta-zazdrisnimi-novi-doslidzhennia-naukovtsiv/>
5. Діють на сон та емоції. Вчені виявили, що короткі відео можуть негативно впливати на мозок дітей. URL: <https://techno.nv.ua/ukr/medicine/korotki-video-vplivayut-na-son-i-uvagu-ditey-doslidzhennya-ta-poradi-ekspertiv-50568665.html>

Психологічні механізми формування звичок

Ковальчук Маріана, здобувачка вищої освіти
Факультет психології та соціальної роботи
Кафедра загальної психології і психологічного консультування
ОНУ імені І. І. Мечникова

У сучасному суспільстві звички відіграють важливу роль у житті людини. Саме вони значною мірою визначають повсякденну поведінку, впливають на продуктивність, стан здоров'я, міжособистісні взаємини та успішність досягнення поставлених цілей. Більшість щоденних дій виконується не внаслідок ретельного аналізу чи свідомого вибору, а завдяки сформованим поведінковим моделям, які з часом стають автоматизованими. З огляду на це вивчення психологічних механізмів формування звичок набуває особливої актуальності як у теоретичному, так і в практичному аспектах [1].

У психології звичку розглядають як стійкий спосіб поведінки, що виникає внаслідок багаторазового повторення певних дій у схожих умовах. Вона характеризується відносною автоматичністю виконання та зменшенням потреби у свідомому контролі. Завдяки звичкам людина може ефективніше використовувати власні когнітивні ресурси, оскільки їй не потрібно щоразу приймати рішення щодо звичних дій. Це дозволяє зосереджувати увагу на складніших завданнях і нових викликах [2].

Одним із ключових психологічних механізмів формування звичок є повторення. Регулярне відтворення певної поведінки сприяє утворенню стійких нервових зв'язків у головному мозку. Чим частіше людина виконує конкретну дію, тим легше вона відтворюється в майбутньому. З часом така діяльність стає частиною повсякденного життя та виконується майже автоматично. Саме тому систематичність вважається однією з головних умов закріплення нових моделей поведінки [1].

Важливу роль у виробленні звичок відіграє механізм підкріплення. Згідно з положеннями біхевіористичного підходу, поведінка, яка супроводжується позитивними наслідками, має більшу ймовірність повторення. Винагородою можуть виступати як матеріальні стимули, так і позитивні емоції, відчуття задоволення, успіху або соціального схвалення. Наприклад, людина, яка після фізичних вправ відчуває приплив енергії та покращення настрою, частіше прагнутиме повторити таку активність. Натомість відсутність позитивного результату може уповільнювати процес закріплення нової поведінки [1].

Суттєве значення мають зовнішні та внутрішні стимули, які запускають звичні реакції. У психологічній літературі їх часто називають тригерами або сигналами. Такими чинниками можуть бути певний час доби, місце перебування, соціальне оточення, конкретні події чи навіть емоційні стани. Наприклад, людина може автоматично брати до рук смартфон під час очікування транспорту або в

моменти нудьги. Повторення однакової поведінки у відповідь на схожі сигнали поступово формує стійкий поведінковий шаблон [2].

Особливе місце в процесі формування звичок займає мотиваційна сфера особистості. Мотивація визначає готовність людини докладати зусиль для досягнення бажаних змін. Якщо нова звичка пов'язана з особистісно значущими цілями та цінностями, її формування відбувається значно ефективніше. Усвідомлення користі майбутнього результату допомагає підтримувати активність навіть тоді, коли початковий ентузіазм поступово зменшується. Саме внутрішня мотивація забезпечує довготривале дотримання нових моделей поведінки.

Не менш важливим чинником є емоційний стан людини. Емоції здатні як сприяти, так і перешкоджати закріпленню нових дій. Позитивні переживання підвищують зацікавленість процесом і створюють сприятливий психологічний фон для розвитку корисних звичок. Водночас тривога, стрес або емоційне виснаження можуть ускладнювати впровадження змін. У таких ситуаціях люди нерідко повертаються до звичних способів поведінки, навіть якщо вони є малоефективними або шкідливими [3].

Важливу роль у виробленні стійких поведінкових патернів відіграють когнітивні процеси. До них належать увага, пам'ять, мислення, самоконтроль та здатність до планування. Люди, які мають розвинені навички самоорганізації, легше дотримуються обраної стратегії змін. Значення має також рівень самоефективності — переконання особистості у власній здатності досягати поставлених цілей. Висока впевненість у власних можливостях сприяє більшій наполегливості та стійкості до труднощів.

На формування звичок значною мірою впливає соціальне середовище. Поведінка людини формується не лише під впливом особистого досвіду, а й через спостереження за іншими людьми. Відповідно до положень соціально-когнітивної теорії, особистість може засвоювати нові форми поведінки шляхом наслідування моделей, які демонструють значущі особи. Саме тому підтримка сім'ї, друзів або колег часто стає важливим ресурсом у процесі особистісних змін [3].

Окрему увагу слід приділити ролі навколишнього середовища. Організація простору здатна як полегшувати, так і ускладнювати формування звичок. Якщо бажана дія є простою та доступною для виконання, ймовірність її повторення зростає. Наприклад, людина частіше займатиметься читанням, якщо книги знаходяться у легкодоступному місці. Водночас усунення подразників, пов'язаних із небажаною поведінкою, допомагає зменшити ризик повернення до старих звичок.

Сучасні дослідження свідчать, що формування нової звички потребує певного часу, який залежить від складності поведінки, індивідуальних особливостей людини та умов її життя. Поширене твердження про те, що для закріплення звички достатньо двадцяти одного дня, не має універсального характеру. Насправді тривалість цього процесу може суттєво відрізнятись та

становити від кількох тижнів до кількох місяців. Тому важливими умовами успіху є терпіння, послідовність та регулярність виконання необхідних дій [1].

Ефективним інструментом розвитку нових звичок є самоспостереження. Ведення щоденників, використання спеціальних мобільних застосунків або фіксація власних досягнень допомагають відстежувати прогрес і підтримувати мотивацію. Крім того, контроль результатів дозволяє своєчасно коригувати поведінку та виявляти фактори, які перешкоджають досягненню поставленої мети.

Отже, формування звичок є багатокомпонентним психологічним процесом, у якому взаємодіють поведінкові, когнітивні, емоційні та соціальні чинники. Повторення дій, позитивне підкріплення, вплив середовища, особистісна мотивація, самоконтроль і підтримка оточення створюють умови для закріплення нових моделей поведінки. Розуміння механізмів формування звичок має важливе значення для підвищення ефективності навчальної діяльності, професійного розвитку, зміцнення здоров'я та особистісного самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Психологія звички: про цінності, досвід та пошуки сенсу. URL: <https://berezhysebe.com/yak-formuiutsia-zvychky/>
2. Формування корисних звичок, або як підвищити свою ефективність. URL: <https://vumonline.ua/blog-post/useful-habits/>
3. Скільки часу потрібно для формування звичок та навичок? URL: <https://itmed.org/articles/skilki-chasu-potribno-dlya-formuvannya-zvichok-ta-navichok/>

Секція: Освіта та педагогіка

Бриколаж як інноваційний підхід у сучасній освіті

Шмігель Оксана Сергіївна, здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Факультет природничих наук,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

На сьогодні українська освіта перебуває на стадії реформування. На зміну традиційній моделі, яка була зосереджена на засвоєнні й відтворенні знань, у закладах загальної середньої освіти впроваджується компетентнісний підхід, що орієнтований на розвиток в школярів умінь застосовувати здобуті знання в реальному житті, критично мислити, працювати у команді та шукати шляхи розв'язання комплексних завдань. Основні засади реформи шкільної освіти визначають Концепція Нової української школи та Державний стандарт базової середньої освіти [1, 2].

Відповідно до Державного стандарту метою природничої освітньої галузі є формування особистості учня, який знає та розуміє основні закономірності живої і неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем [1].

Надзвичайно актуальною в умовах трансформаційних процесів в освіті України стає STEM-освіта – новітній освітній напрям, що інтегрує природничі науки, технології, інженерію та математику. Завдяки міждисциплінарності, STEM-підхід сприяє розвитку в школярів практичних навичок, науково-дослідного мислення і готовності до викликів сучасного світу.

Шкільний курс хімії має великі можливості для впровадження STEM-технологій в освітній процес. Вивчення хімії у закладах загальної середньої освіти передбачає експериментальне дослідження, моделювання процесів, дослідження реальних явищ та проєкту діяльність. Разом з тим, практичне впровадження STEM-освіти ускладнюють обмежені матеріально-технічні ресурси кабінетів хімії. Тому пошук педагогічних підходів до реалізації STEM-ідей в умовах наявного мінімального обладнання набуває дедалі більшого значення.

Одним із сучасних інноваційних підходів для реалізації мети природничої освітньої галузі є бриколаж, що передбачає творче використання доступних, побутових або вторинних матеріалів для створення навчальних моделей, конструювання приладів і виконання хімічних дослідів. Поєднання бриколажу зі

STEM-освітою відкриває нові можливості для організації практико-орієнтованого навчання хімії, розвитку дослідницьких та інженерних умінь учнівства, а також підвищення їх мотивації до вивчення предмета.

Бриколаж (від фр. *bricolage*) – термін, що позначає процес створення чогось із вже існуючих засобів і результат такої діяльності [3,4].

Бриколаж як освітня технологія передбачає: використання доступних і різноманітних матеріалів; нестандартне або повторне використання об'єктів; діяльнісне та дослідницьке навчання; імпровізацію, інтеграцію, практичну спрямованість, рефлексію.

На уроках хімії в межах бриколажу класичний лабораторний посуд, допоміжне обладнання, хімічні реагенти замінюються побутовими аналогами, які мають подібні властивості та характеристики. Так, альтернативою до стандартних пробірок і хімічних склянок є побутові пластикові або скляні ємності різних об'ємів, прозорі полімерні склянки, невеликі скляні контейнери (наприклад, баночки для дитячого харчування). Для проведення дослідів із малими об'ємами розчинів використовують медичні піпетки, флакони-крапельниці з-під офтальмологічних чи назальних засобів, пластикові соломинки для напоїв (працюють за принципом капіляра або піпетки Мора), мірні ложки для сипучих продуктів. Медичні шприци без голок об'ємом 10-20 мл – дозатори – є ефективними дидактичними засобами, оскільки наявність фабричної градуйованої шкали дозволяє з високою точністю дозувати рідкі реагенти, а герметичність поршневої системи забезпечує можливість проведення мікрохімічних досліджень із газами (наприклад, під час дослідження стисливості газів, ізопроцесів). Функцію лабораторних штативів для пробірок успішно виконують картонні або пластикові лотки для яєць, а роль тримачів – дерев'яні побутові прищіпки або канцелярські затискачі (біндери). Для розділення гетерогенних систем (фільтрування) замість паперових складчастих фільтрів застосовують паперові серветки, кавові фільтри, ватні диски, марлю чи щільну тканину.

Речовини та розчини повсякденного вжитку відіграють роль хімічних реагентів. Значну кількість базових хімічних реакцій та законів, передбачених шкільною програмою хімії, можна відтворити за допомогою безпечних побутових сполук. Це наочно демонструє прикладний характер хімії. Зокрема, під час вивчення процесів гідролізу, реакцій нейтралізації та визначення водневого показника (рН) використовують слабкі розчини органічних кислот (столовий оцет з масовою часткою розчиненої речовини 9% як джерело етанової кислоти CH_3COOH , розчин лимонної кислоти), а також солі зі слабколужним значенням рН (натрій гідрогенкарбонат або харчова сода NaHCO_3 , кальцинована сода Na_2CO_3 , розчини прального порошку чи мила).

Закономірності зміни швидкості хімічних взаємодій під впливом різних чинників (ступінь подрібнення твердої фази, концентрація розчину реагентів, температура середовища) досліджують на прикладі реакції між розчином етанової кислоти (столовий оцет) та кальцій карбонатом (CaCO_3), джерелом

якого є звичайна шкільна крейда або подрібнена яечна шкаралупа. Для проведення окисно-відновних реакцій використовують аптечні розчини гідроген пероксиду (H_2O_2) та спиртовий розчин йоду. Під час розгляду каталітичних процесів як високоефективні біологічні каталізатори (ферменти каталаза та пероксидаза) застосовують свіжі зрізи сирих овочів (картоплі, моркви, буряка) або суспензію дріжджів.

Автори підручників «Хімія» для 7, 8, 9 класів Нової української школи пропонують завдання з елементами бриколажу у трьох основних рубриках: «Опрацьовуємо інформацію», «Досліджуємо», «Пояснюємо, творимо, використовуємо в житті» [5, 6-8].

На етапі опрацювання інформації під час вивчення простих та складних речовин підручні матеріали запропоновано використати для моделювання молекул кисню та озону, водню та сірководню (теми «Прості речовини: метали та неметали», «Складні речовини»), молекул органічних сполук (тема «Досліджуємо органічні речовини»). Для кращого засвоєння теми «Хімічні формули», а також для підтвердження правильності міркувань здобувачів освіти про те, чи існують варіанти кількох різних моделей молекули з однією формулою, рекомендована робота в групах зі створення «правильної» моделі молекули за молекулярною формулою (N_2O , CH_2Cl_2 , HCOOH , H_2SiO_3 , $\text{C}_2\text{H}_6\text{O}$) [6-8].

Під час вивчення хімії у 9 класі за допомогою підручних матеріалів учні та учениці моделюють молекули води та водневий зв'язок (тема «Вода як полярний розчинник. Водневий зв'язок»), йони (тема «Значення реакцій йонного обміну в природі. Йонний обмін як засіб водопідготовки»), механізм розчинення речовин у воді (тема «Поняття про істинні розчини як суміші») [8].

Для рубрики «Досліджуємо» авторами підібрані завдання з елементами бриколажу до тем: «Первинні відомості про будову атома: ядро та електрони» (рис. 1), «Прості речовини: метали та неметали» (дослідження теплопровідності різних матеріалів), «Одержання кисню. Каталізатори» (порівняння активності каталізаторів), «Біогаз. Декарбонізація економіки» (модель біогазової установки), «Суміші однорідні та неоднорідні», «Електронна оболонка атомів і властивості хімічних елементів» (моделювання атомів хімічних елементів), «Сильні та слабкі електроліти» (виготовлення натурального індикатора), «Поняття про органічні сполуки» (моделювання молекул органічних сполук), «Мило. Мийна дія мила та синтетичних мийних засобів» (виготовлення свічки з мила) [6-8].

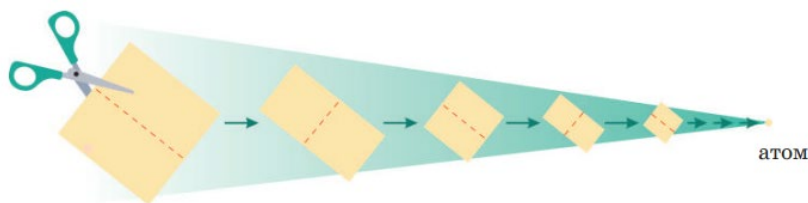

Рис. 1. Від аркуша паперу до атома [6].

У рубриці «Пояснюємо, творимо, використовуємо в житті» для засвоєння знань, виконання домашніх експериментів подані завдання, які передбачають використання підручних матеріалів: створити 2D та 3D моделі атомів (тема «Первинні відомості про будову атома: ядро та електрони»), змоделювати молекули газуватих речовин, «завдання Попелюшки» (тема «Масова частка компонентів у суміші»), скласти схеми хімічних реакцій (теми «Хімічні реакції. Схема хімічної реакції», «Фізичні та хімічні явища») [6-8].

Приклади завдань для домашніх експериментів: дослідити індикаторні властивості соку буряка (тема «Бінарні сполуки. оксиди та їх гідрати. Солі»), ефективність мийних засобів (§22. Мило. Мийна дія мила та синтетичних мийних засобів), сконструювати піщаний мініфільтр, опріснити воду виморожуванням (§8. Розчини в природі. Захист водних ресурсів) [7,8].

Теми навчальних проєктів: «Молекули відчуттів» (§12. Хімічні формули), «Отримання майонезу» (§14. Суміші однорідні та неоднорідні) [6].

Під час проходження виробничої (педагогічної) практики було апробовано бриколаж-підхід. На уроках хімії учні та учениці 7, 8 та 10 класів за допомогою маршмеллоу, мармеладу, кольорових цукерок та зубочисток моделювали молекули органічних та неорганічних речовин, схеми реакцій, кристалічні ґратки речовин атомної будови; в кабінеті хімії та в домашніх умовах із харчових відходів створювали спрощену модель біогазової установки, виготовляли індикатори із червонокочанної капусти та куркуми (рис. 2-8).

Рис. 2. Моделі молекул неорганічних (простих та складних) сполук (7 клас).

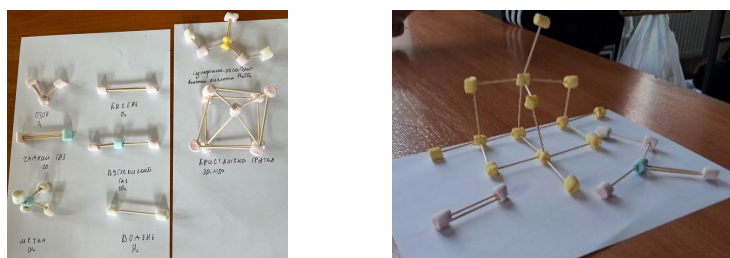

Рис. 4. Досліджуємо газу доквілля, будову речовини (8 клас).

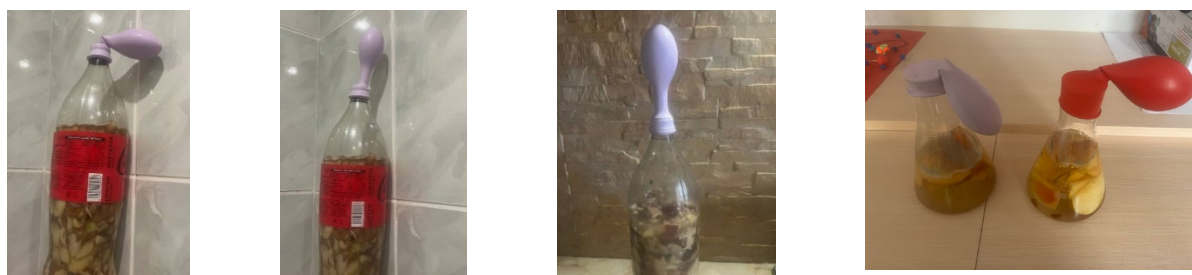

Рис. 5. «Виробництво біогазу» в домашніх умовах (8 клас).

Рис. 6. Індикатор із червонокачанної капусти (8 клас).

Рис. 7. Індикатор із куркуми (8 клас).

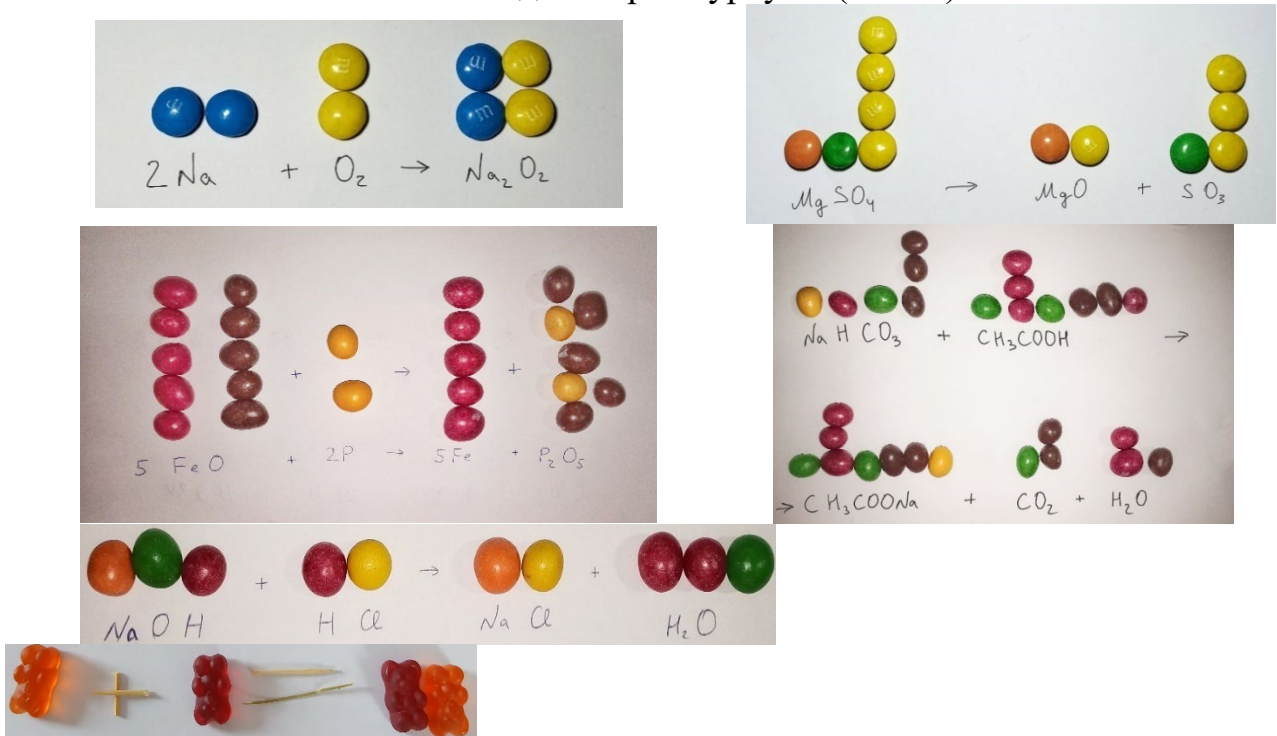

Рис. 3. Схеми реакцій сполучення, розкладу, заміщення та обміну (7 клас).

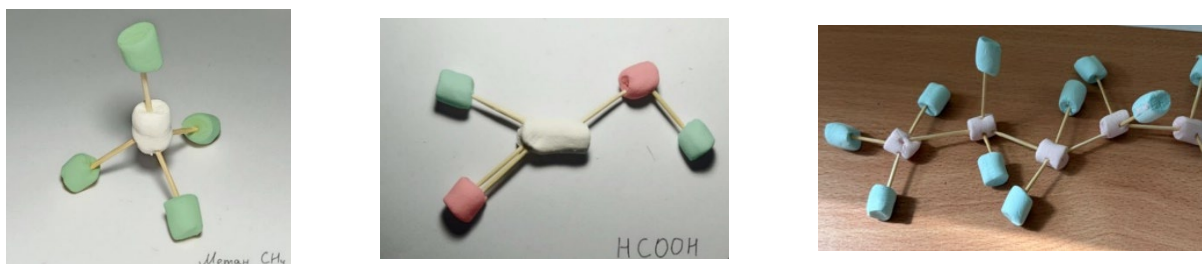

Рис. 8. Моделі молекул органічних (вуглеводні, оксигеновмісні, нітрогеновмісні) сполук (10 клас).

Висновки. Просторова будова молекул має важливе значення для розуміння властивостей речовин. У шкільному курсі хімії для пояснення цих понять доцільно використовувати моделі, які дозволяють наочно відобразити розміщення атомів у молекулі. Використання підручних матеріалів (кольорових цукерок, продуктів харчування, побутових предметів) для створення моделей відповідає принципам бриколажу та підвищує зацікавленість учнівства у вивченні хімії, сприяє кращому розумінню навчального матеріалу та розвитку пізнавальної активності. Моделювання хімічних процесів у вигляді схем, рівнянь, установок з використанням підручних матеріалів допомагає зрозуміти механізм перебігу реакцій, їхні закономірності та умови. Така діяльність формує причинно-наслідкове мислення, допомагає класифікувати реакції, полегшує розуміння перетворень, що відбуваються на мікрорівні.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. (2020). *Державний стандарт базової середньої освіти* (Постанова № 898 від 30 вересня 2020 р.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Міністерство освіти і науки України. (2016). *Нова українська школа: Концептуальні засади реформування української школи*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>
3. Бриколаж. (б. д.). У *Вікіпедія*. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бриколаж>
4. Дудик, М. В., & Євтихевич, А. В. (2025). Технології бриколажу в освітній практиці домашнього фізичного експерименту. *Перспективи та інновації науки*, 12(58), 672–685. <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/18940>

5. Григорович, О. В. (б. д.). *Модельна навчальна програма «Хімія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Інститут модернізації змісту освіти. <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>
6. Мідак, Л. Я., Кузишин, О. В., Пахомов, Ю. Д., & Буждиган, Х. В. (2024). *Хімія: Підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти*. Астон.
7. Мідак, Л. Я., Кузишин, О. В., Пахомов, Ю. Д., & Буждиган, Х. В. (2025). *Хімія: Підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти*. Астон.
8. Мідак, Л. Я., Кузишин, О. В., Пахомов, Ю. Д., & Буждиган, Х. В. (2026). *Хімія: Підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти*. Астон.

Інтерактивні методи навчання у сучасній освіті

Олександрова Олена Сергіївна, здобувачка вищої освіти

Соціально-гуманітарний факультет

Західноукраїнський національний університет

Максименко Олексій Вікторович, здобувач вищої освіти

Соціально-гуманітарний факультет

Західноукраїнський національний університет

Сучасна освітня система перебуває у стані постійного оновлення, що зумовлено стрімким розвитком інформаційних технологій, зміною соціальних запитів і переорієнтацією педагогіки на особистісно орієнтоване навчання. У цьому контексті особливого значення набувають інтерактивні методи навчання, які забезпечують активну участь здобувачів освіти в освітньому процесі, сприяють формуванню критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до самостійного пошуку знань.

Інтерактивне навчання можна визначити як спеціально організовану форму пізнавальної діяльності, що базується на взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Його основна ідея полягає у переході від односторонньої передачі інформації до багатосторонньої комунікації.

На відміну від традиційних підходів, інтерактивна модель передбачає постійний обмін думками, спільне вирішення проблемних ситуацій, дискусії та групову роботу. Завдяки цьому формується не лише система знань, а й уміння застосовувати їх на практиці, аналізувати інформацію та робити обґрунтовані висновки.

До найпоширеніших інтерактивних методів належать робота в малих групах, «мозковий штурм», дискусії, рольові ігри, кейс-метод, проєктне навчання та дебати. Кожен із цих підходів має власну специфіку, але всі вони спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності.

Метод групової роботи дозволяє об'єднати здобувачів освіти для спільного виконання завдання, що сприяє розвитку навичок співпраці та відповідальності. «Мозковий штурм» стимулює генерацію ідей без критики на початковому етапі, що активізує творче мислення. Дискусії забезпечують обмін аргументами та формування власної позиції, тоді як рольові ігри моделюють реальні життєві ситуації.

Кейс-метод ґрунтується на аналізі конкретних ситуацій, що дозволяє застосовувати теоретичні знання на практиці. Проєктна діяльність, у свою чергу, сприяє розвитку дослідницьких умінь, планування та самостійності. Дебати формують культуру аргументованого висловлювання та критичного оцінювання інформації.

Використання інтерактивних методів навчання має низку вагомих переваг. Передусім вони підвищують мотивацію здобувачів освіти, оскільки навчальний

процес стає більш цікавим та динамічним. Крім того, такі методи сприяють кращому засвоєнню матеріалу завдяки активній участі в діяльності.

Інтерактивне навчання сприяє індивідуалізації освітнього процесу, оскільки кожен учасник має можливість висловитися, проявити ініціативу та реалізувати власний потенціал. Це робить навчання більш гнучким і адаптивним до потреб здобувачів освіти.

У системі інтерактивного навчання роль викладача суттєво змінюється. Він перестає бути єдиним джерелом знань і виступає організатором, консультантом та координатором освітнього процесу. Його завдання полягає у створенні умов для ефективної взаємодії, підтримці дискусії та спрямуванні навчальної діяльності.

Педагог у такій моделі повинен володіти високим рівнем комунікативної компетентності, бути гнучким у виборі методів навчання та здатним швидко реагувати на зміни в навчальній ситуації. Важливо також уміти мотивувати здобувачів освіти та створювати атмосферу довіри й співпраці.

Сьогодні інтерактивні технології активно впроваджуються на різних рівнях освіти — від початкової школи до вищих навчальних закладів. Особливо ефективними вони є під час викладання гуманітарних дисциплін, де важливу роль відіграє обговорення, аналіз та інтерпретація інформації.

Водночас цифровізація освіти розширює можливості інтерактивного навчання. Онлайн-платформи, віртуальні класи, інтерактивні симуляції та освітні ігри дозволяють реалізовувати сучасні педагогічні підходи навіть у дистанційному форматі. Це робить навчання більш доступним і технологічно насиченим.

Попри значні переваги, впровадження інтерактивних методів супроводжується певними труднощами. Серед основних проблем можна виділити недостатню підготовку педагогів до використання нових технологій, обмеженість ресурсів та часом перевантажені навчальні програми.

Також важливо враховувати, що не всі здобувачі освіти однаково готові до активної участі в навчальному процесі. Деяким із них складно адаптуватися до нової ролі, що вимагає додаткової підтримки з боку викладача. Крім того, ефективність інтерактивних методів значною мірою залежить від правильного методичного забезпечення.

Висновки

Інтерактивні методи навчання є важливим елементом сучасної педагогіки, що сприяє підвищенню якості освіти та розвитку ключових компетентностей здобувачів. Вони забезпечують активну взаємодію, формують навички критичного мислення, комунікації та співпраці.

Умови сучасного суспільства вимагають від освітньої системи постійного оновлення, і саме інтерактивні технології стають одним із найефективніших інструментів цього процесу. Їх подальше впровадження та вдосконалення сприятиме формуванню більш гнучкої, відкритої та інноваційної моделі освіти.

Список використаних джерел

1. Що таке інтерактивні методи навчання. URL: <https://bestcleverslms.com/porady/shcho-take-interaktyvni-metody-navchannia/>
2. Лях І.М., Савенков О.І., Чобаль В.В., Гладкий К.І. Використання інтерактивних методів навчання: шлях до ефективної освіти. Актуальні проблеми економіки. № 4 (286), 2025. С. 14-20. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-286-14-20
3. Що таке інтерактивні методи навчання? URL: https://school.study.ua/shho-take-interaktyvni-metody-navchannya/?utm_source=Google&utm_medium=Organic&utm_campaign=Site
3. Конопляник, Л. М. (2024). Впровадження інтерактивних методів навчання як шлях до демократизації освітнього процесу. Педагогічна Академія: наукові записки, (10). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13729641>

Самоосвіта як складова сучасного розвитку людини

Сергієнко Вікторія, здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Навчально-науковий інститут природничо-математичних наук, інформатики та менеджменту

Державний заклад Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

У сучасному суспільстві, що характеризується швидкими змінами в технологічній, інформаційній та соціальній сферах, особливого значення набуває безперервний розвиток особистості. Одним із ключових чинників такого розвитку виступає самоосвіта, яка стає не додатковим елементом, а необхідною умовою професійного та особистісного зростання людини.

Самоосвіта є цілеспрямованою, систематичною та добровільною пізнавальною діяльністю особистості, спрямованою на розширення знань, удосконалення умінь і розвиток компетентностей без безпосереднього керівництва викладача [1].

На відміну від формального навчання, самоосвітня діяльність ґрунтується на внутрішній мотивації, особистих інтересах і потребах індивіда. Вона передбачає активний пошук інформації, її критичне осмислення та практичне застосування в різних життєвих ситуаціях.

Самоосвіта є важливим чинником формування конкурентоспроможної особистості в умовах сучасного ринку праці. Вона сприяє розвитку таких якостей, як самостійність, відповідальність, ініціативність і здатність до саморефлексії [1].

Завдяки постійному самостійному навчанню людина має можливість адаптуватися до нових професійних вимог, опановувати сучасні технології та розширювати свій кругозір. Крім того, самоосвіта формує навички критичного мислення, що дозволяє ефективно аналізувати інформаційні потоки та приймати обґрунтовані рішення [1].

Сучасна самоосвіта може реалізовуватися в різних формах: читання наукової та навчальної літератури, участь у онлайн-курсах, перегляд освітніх відеолекцій, відвідування семінарів і вебінарів, а також практична діяльність і самоаналіз [2].

Важливу роль відіграють цифрові технології, які значно розширили доступ до знань. Онлайн-платформи, електронні бібліотеки та відкриті освітні ресурси дозволяють кожній людині навчатися у зручний час і у власному темпі.

Одним із ключових факторів ефективної самоосвітньої діяльності є внутрішня мотивація. Вона формується під впливом професійних інтересів, прагнення до самореалізації, а також усвідомлення необхідності постійного розвитку.

Зовнішні стимули, такі як вимоги роботодавців або соціальні зміни, також можуть сприяти активізації самоосвіти, однак найбільш стійкі результати досягаються саме завдяки внутрішній зацікавленості особистості.

Є низка значних переваг. По-перше, самоосвіта забезпечує гнучкість навчального процесу, дозволяючи людині самостійно обирати темп і зміст навчання. По-друге, сприяє розвитку автономності та відповідальності за власний розвиток [2].

Крім того, допомагає швидко реагувати на зміни в професійній сфері, що особливо важливо в умовах цифрової трансформації суспільства. Вона також сприяє формуванню навичок *lifelong learning* — навчання впродовж усього життя.

Попри численні переваги, самоосвітня діяльність має і певні труднощі. Серед них — недостатній рівень самодисципліни, відсутність чіткої системи навчання, інформаційне перевантаження та складність у відборі якісних джерел інформації.

Також важливо враховувати, що не всі люди однаково володіють навичками самостійного навчання, тому іноді потрібна підтримка з боку освітніх інституцій або наставників.

Висновки

Самоосвіта є невід'ємною складовою сучасного розвитку людини, що забезпечує безперервність навчання та адаптацію до змін у суспільстві. Вона формує ключові компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності та особистісного зростання.

У сучасних умовах самоосвіта перестає бути лише додатковим інструментом і перетворюється на основний механізм розвитку, який допомагає самореалізації та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Тесленко В.В. Самоосвіта старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. №4 (23). С. 17-22.
2. Бурлука, О. (2021). Самоосвіта особистості в парадигмі сучасної освіти. "Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 4(51). <https://doi.org/10.21564/2663-5704.51.242003>

Використання чат-ботів та штучного інтелекту у навчанні

Макаренко Олександр, здобувач вищої освіти

Навчально-науковий інститут природничо-математичних наук, інформатики та менеджменту

Державний заклад Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

Стрімкий розвиток цифрових технологій спричинив суттєві зміни в освітній сфері. Одним із найпомітніших досягнень останніх років стало впровадження систем штучного інтелекту та чат-ботів у навчальний процес. Сучасні інтелектуальні інструменти дозволяють автоматизувати окремі освітні завдання, забезпечувати швидкий доступ до інформації та створювати більш гнучкі умови для здобуття знань. Завдяки цьому освітнє середовище стає більш адаптивним до потреб учнів, студентів і викладачів [1].

Сьогодні технології штучного інтелекту використовуються у різних галузях освіти: від початкової школи до закладів вищої освіти. Вони допомагають організовувати навчальну діяльність, здійснювати контроль знань, формувати індивідуальні освітні траєкторії та підтримувати комунікацію між учасниками освітнього процесу. У зв'язку з цим дослідження можливостей і особливостей використання таких технологій набуває особливої актуальності [1].

Штучний інтелект являє собою сукупність технологій, здатних виконувати завдання, які традиційно потребують людського мислення. До таких функцій належать аналіз інформації, обробка природної мови, розпізнавання закономірностей, прогнозування результатів та генерація текстових матеріалів. У сфері освіти ці можливості відкривають нові перспективи для підвищення ефективності навчання та вдосконалення педагогічної практики [2].

Одним із найбільш поширених інструментів є чат-боти – спеціалізовані програми, які взаємодіють із користувачем у формі діалогу. Вони здатні відповідати на запитання, пояснювати навчальний матеріал, надавати рекомендації та допомагати у виконанні різноманітних завдань. Використання чат-ботів дозволяє отримувати необхідну інформацію в будь-який час, що особливо важливо в умовах дистанційного та змішаного навчання [2].

Важливою перевагою інтелектуальних помічників є забезпечення індивідуалізації освітнього процесу. Традиційно викладач працює одночасно з великою кількістю здобувачів освіти, тому не завжди має можливість враховувати особливості кожного учня чи студента. Системи штучного інтелекту можуть аналізувати рівень підготовки користувача, виявляти прогалини у знаннях та пропонувати матеріали відповідно до його потреб. Такий підхід сприяє підвищенню якості засвоєння навчальної інформації.

Особливого значення набуває використання чат-ботів для підтримки самостійної роботи. Сучасні здобувачі освіти часто звертаються до цифрових

ресурсів під час виконання домашніх завдань, підготовки до занять або написання наукових робіт. Інтерактивні помічники можуть пояснювати складні поняття, наводити приклади, допомагати структурувати інформацію та сприяти кращому розумінню навчального матеріалу. Це створює додаткові можливості для розвитку пізнавальної активності та самостійності [3].

Не менш важливою є роль штучного інтелекту в організації освітнього менеджменту. Автоматизовані системи можуть здійснювати перевірку тестових завдань, аналізувати результати навчання, формувати статистичні звіти та спрощувати адміністративні процедури. Завдяки цьому викладачі отримують більше часу для творчої, методичної та виховної діяльності.

Позитивний вплив цифрових інструментів простежується також у розвитку навчальної мотивації. Використання інтерактивних технологій робить освітній процес більш динамічним і привабливим для молоді. Миттєвий зворотний зв'язок, доступність інформації та можливість отримати швидку консультацію підвищують зацікавленість навчанням і стимулюють активну участь у пізнавальній діяльності.

Водночас застосування штучного інтелекту в освіті супроводжується певними викликами. Однією з актуальних проблем є ризик надмірної залежності від автоматизованих систем. Якщо здобувач освіти використовує чат-боти виключно для отримання готових відповідей, це може негативно впливати на розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей та навичок самостійного пошуку інформації. Тому важливо розглядати такі технології як допоміжний інструмент, а не повну заміну власної інтелектуальної діяльності [2].

Окремої уваги потребують питання академічної доброчесності. Сучасні генеративні системи здатні створювати тексти, виконувати окремі види навчальних завдань та пропонувати готові рішення. За відсутності належного контролю це може сприяти поширенню недоброчесних практик. Саме тому важливим завданням освітніх установ є формування відповідального ставлення до використання цифрових технологій та дотримання етичних норм у навчальній діяльності [3].

Необхідно враховувати й проблему достовірності інформації. Незважаючи на високий рівень розвитку сучасних систем штучного інтелекту, вони можуть генерувати неточні або неповні відомості. У зв'язку з цим користувачам необхідно розвивати навички перевірки фактів, критичного оцінювання джерел та аналізу отриманих даних. Такі компетентності є важливою складовою цифрової грамотності сучасної людини.

Перспективи використання штучного інтелекту в освіті пов'язані з подальшим удосконаленням персоналізованого навчання, розвитком адаптивних платформ та створенням інтелектуальних освітніх середовищ. Очікується, що майбутні системи зможуть ще точніше враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, прогнозувати труднощі у навчанні та пропонувати ефективні шляхи їх подолання.

Висновки

Отже, використання чат-ботів та штучного інтелекту відкриває нові можливості для модернізації освітнього процесу. Такі технології сприяють індивідуалізації навчання, підтримують самостійну діяльність здобувачів освіти, полегшують роботу викладачів та підвищують доступність знань. Водночас їх ефективне застосування потребує дотримання принципів академічної доброчесності, розвитку критичного мислення та відповідального ставлення до цифрових ресурсів. Раціональне поєднання педагогічної майстерності та можливостей штучного інтелекту може стати важливим чинником підвищення якості сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Скрипка Г. Застосування чат-ботів на основі мовних моделей штучного інтелекту як один із шляхів розвитку цифрової компетентності педагога. Інформатизація освіти та технології освітнього процесу. 2024. С.93-98.
2. Задоріна, О. М., Чубенко, В. А., & Бакаленко, І. М. (2025). Використання чат-ботів та технологій штучного інтелекту у забезпеченні персоналізованого супроводу студентів . Педагогічна Академія: наукові записки, (22). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17162274>
3. Міронова А. Ю. Використання чат-ботів на базі штучного інтелекту у навчанні інформатики / А. Ю. Міронова, М. О. Савченко, С. М. Коновалов // Інформатика, інформаційні системи та технології: тези доповідей двадцять другої Всеукраїнської конференції студентів і молодих науковців (Одеса, 25 квітня 2025 р.) / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», ОНУ ім. І. І. Мечнікова. – Одеса, 2025. – С. 237-238.

Роль м'яких навичок (Soft Skills) у підготовці сучасного фахівця

Красненко Кирил, здобувач вищої освіти

Навчально-науковий інститут природничо-математичних наук, інформатики та менеджменту

Державний заклад Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського

Сучасний ринок праці зазнає стрімких змін під впливом глобалізації, цифровізації та розвитку технологій. У таких умовах дедалі більшого значення набувають не лише професійні знання та технічні вміння, а й особистісні якості, що визначають ефективність взаємодії людини з іншими та її здатність адаптуватися до нових викликів. Саме ці характеристики прийнято називати м'якими навичками (soft skills) [1].

Поняття soft skills охоплює комплекс неспеціалізованих компетентностей, які пов'язані з комунікацією, емоційним інтелектом, критичним мисленням, командною роботою, лідерством та саморегуляцією. На відміну від професійних або «твердих» навичок (hard skills), вони мають універсальний характер і можуть бути застосовані у різних сферах діяльності. У зв'язку з цим формування soft skills у процесі підготовки фахівців є важливим завданням сучасної освіти [2].

У професійній діяльності м'які навички відіграють ключову роль, оскільки забезпечують ефективну взаємодію між людьми та сприяють досягненню спільних цілей. Навіть високий рівень фахової підготовки не гарантує успішності, якщо людина не вміє працювати в команді, адекватно реагувати на конфліктні ситуації або чітко висловлювати власні думки. Саме тому сучасні роботодавці дедалі частіше звертають увагу на поведінкові та комунікативні компетентності кандидатів.

Однією з найважливіших складових soft skills є комунікативна компетентність. Вона включає здатність ефективно передавати інформацію, слухати співрозмовника, аргументовано висловлювати власну позицію та будувати конструктивний діалог. У професійному середовищі якісна комунікація сприяє уникненню непорозумінь, підвищує продуктивність роботи та покращує психологічний клімат у колективі [3].

Не менш важливим компонентом є навички командної роботи. У сучасних організаціях більшість завдань виконується колективно, тому вміння співпрацювати, розподіляти обов'язки та брати відповідальність за спільний результат є необхідною умовою професійного успіху. Людина, яка здатна ефективно взаємодіяти з іншими, легше адаптується до змін та швидше досягає поставлених цілей.

Особливе значення має критичне мислення, яке дозволяє аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність та приймати обґрунтовані рішення. У

сучасному інформаційному просторі, де обсяг даних постійно зростає, здатність відрізнити факти від думок і маніпуляцій стає надзвичайно важливою. Критичне мислення допомагає фахівцю уникати помилкових рішень і діяти більш усвідомлено.

До структури soft skills також входить емоційний інтелект — здатність розуміти власні емоції та емоції інших людей, керувати ними та використовувати їх для досягнення позитивних результатів. Високий рівень емоційного інтелекту сприяє кращій адаптації в колективі, зменшенню конфліктів та підвищенню рівня професійної ефективності [1].

Важливою складовою є навички самоменеджменту, які передбачають уміння планувати власну діяльність, розставляти пріоритети, контролювати час та підтримувати внутрішню мотивацію. Уміння організувати себе дозволяє фахівцю працювати більш продуктивно, уникати перевантаження та досягати довгострокових цілей.

Окрему роль відіграє адаптивність – здатність швидко пристосовуватися до нових умов, технологій і вимог професійного середовища. У світі, де зміни відбуваються дуже швидко, ця навичка стає одним із ключових факторів конкурентоспроможності. Фахівці, які легко сприймають новації, мають більше можливостей для кар'єрного зростання.

Формування soft skills є важливим завданням освітнього процесу. Сучасні педагогічні підходи передбачають використання інтерактивних методів навчання, проєктної діяльності, групових завдань, дискусій та тренінгів. Такі форми роботи сприяють розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та вміння працювати в команді [2].

Важливо також підкреслити, що розвиток м'яких навичок є безперервним процесом. Вони не формуються миттєво, а вдосконалюються протягом усього життя через досвід, навчання та професійну практику. Самоосвіта, рефлексія та участь у різних соціальних і професійних ситуаціях сприяють їх поступовому зміцненню.

Висновки

Отже, м'які навички (soft skills) є невід'ємною складовою професійної підготовки сучасного фахівця. Вони доповнюють професійні знання та технічні вміння, забезпечуючи ефективну комунікацію, успішну командну взаємодію та здатність адаптуватися до змін. Умови сучасного ринку праці вимагають від спеціалістів не лише високого рівня кваліфікації, а й розвинених особистісних якостей.

Формування soft skills у процесі навчання сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників, їх професійній мобільності та успішній інтеграції у сучасне суспільство. Тому розвиток цих компетентностей має бути важливою складовою освітніх програм та педагогічної практики.

Список використаних джерел

1. OECD. Skills Outlook 2023: Skills for a Resilient Future. – Paris : OECD Publishing, 2023.
2. World Economic Forum. The Future of Jobs Report. – Geneva : WEF, 2023.
3. Robles M. M. Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. – Business Communication Quarterly, 2012.

Збірник наукових праць
1-ї Міжнародної студентської наукової конференції
**«СУЧАСНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**
2-3 червня 2026р.
м. Ужгород, Україна

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №8621 від 21.04.2026

Організаційний комітет може не погоджуватися з точкою зору авторів.
Автори несуть відповідальність за правильність тексту тез.

<https://science-vector.com/>
e-mail: info@science-vector.com